

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Tractatus X. religioni, & disputatio vnica de decimis, primitiis, &
oblationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

TRACTATUS X.
 RELIGIONIS,
 ET
 DISPUTATIO VNICA,
 De Decimis, Primitiis, & Oblationibus,
 PRO O E M I V M.

CONSTANS esse debet solutionem decimarum, primitiarum, & oblationum, tum actum religionis esse, tum actum iustitiæ. Est actus religionis, quatenus fit Ecclesiæ ministris in recognitionem diuini dominij, & suprema excellentiæ. Solutione namque decimarum, & oblationum recognoscimus omnes illos fructus à Deo accepisse, Deumque esse illorum auctorem. Est actus iustitiæ, quatenus fit in sustentationem ministrorum Ecclesiæ debitam. Ministri enim Ecclesiæ nobis spiritualia ministrant, & pro nobis laborant. Debemus ergo illis temporalia suppeditare. Nam qui altari seruit, de altari viuere debet. Hic tractatus vnica disputatione absoluitur, in qua explicabimus, qua ratione decimæ, primitiæ, & oblationes debeantur, & cui, & à quibus, & ex quibus rebus, & sub qua pœna.

P V N C T V M I.

Quid sit decima, quotuplex, & quo iure soluenda,

- 1. Describitur decima.
- 2. Triplex est decima iuxta triplicem differentiam fructuum.
- 3. Iure diuino decimam esse debitam plures affirmant.
- 4. Probabilius est hanc quotam solo iure Ecclesiastico deberi, tamen iure diuino, & naturali debeatur ministris congrua sustentatio.
- 5. Quibus nota fuerit Ecclesia ad imponendum hanc quotam.

Numeratis fructibus decima pars ministris Ecclesiæ applicatur, & hæc vocatur decima; quia est decima pars fructuum: sic Azor. 1. p. instit. moral. lib. 7. c. 34. quæst. 1. Lessius de instit. lib. 2. c. 9. sub. 1. Fagund. de quinque Eccles. præcept. tract. vlt. lib. 1. cap. 1. Suar. tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 9. & seqq. Bonæ. disp. vlt. de præcept. Eccles. quæst. 5. p. 1. & alij referendi.

2. Cùm autem fructus sint in triplici differentia, alij sunt prædiales, quia à prædio proficiuntur; alij personales, quia à persona ipsa, & propria industria ortum habent. Alij verò, qui partim à persona, partim à rebus ipsis habentur: ideo communiter triplex decima à Doctõribus constituitur. Prima vocatur prædialis ex fructibus agrorum, arborum, piscinarum, molendinorum, locationum ædium, &c. Secunda personalis, quia debetur ex fructibus proueniens ab industria personarum, vt ex negotiationis lucro, ex mercatura, venatione, piscatione, ludo, bello, &c. Tertia mixta, quia ex fructibus acquisitis, partim industria, partim ex prædio prouenit, vt sunt fructus animalium, lana, sacca, caseus, butirum, &c. Hi enim fructus, tum ex piscuis, tum ex animalibus intruente hominum industria in eorum sustentatione pascuntur, ea de causa mixti vocantur: ita communiter Doctores. Hostiens. in princ. huius materia. Nauar. cons. 1. de Decimis. Lessius lib. 2. cap. 39. sub. 3. num. 12. Suar. verò tract. 2. lib. 1. cap. 9. cum aliis, n. 4. sub decima prædiali mixtam comprehendendi posse arbitratu: quia licet maiorem

industriam, & custodiam requirant animalia, quàm agri, & vineæ, vt ex ipsis fructus percipiuntur. Hoc non obest, quominus inter prædiales possint computari: licet enim maior industria requiratur in percipiendis fructibus segetum, quàm arborum: sub eadem tamen diuisione vtraque decima comprehenditur: ita similiter dici poterat de fructibus animalium, & agrorum. Sed quidquid sit de hac quæstione nominis; certum est de omnibus rebus, tam quæ proueniunt ex prædiis, ex agris, & hortis, quàm quæ proueniunt ex animalibus, & ex industria, decimas deberi, nisi aliud consuetudine præscriptum sit, vt constat ex cap. non est, cap. ad Apostolicam, & cap. ex transmissa, cap. pastoralis, de Decimis, & ibi Doctores. Quæ omnia latius in seqq. explicabimus.

3. Difficultas est inter Doctores Theologos, & Canonistas, quo iure decima debeatur. An iure diuino, vel tantum Ecclesiastico? Et quidem certum est tempore legis scriptæ iure diuino deberi decimas prædiales, & mixtas, hoc est ex fructibus terræ, & animalium, vt constat, ex cap. 22. & 23. Exodi: & præcipue ex cap. 57. Levitici. Personales autem debita non erant, quia nullum verbum apparet in his capitibus, ex quo possit clare colligi debitas esse, ita Soto lib. 9. de instit. quæst. 4. art. 2. Couar. lib. 2. var. cap. 17. num. 3. & seqq. Suar. cum aliis, lib. 1. cap. 9. num. 6. Tempore verò præsentis legis gratiæ affirmant Innocent. in cap. vlt. de Parochiis, & in Rub. de Decimis, Glossa, in cap. 1. de Decimis, in 6. & 16. quæst. 7. Andreas Hisp. de Decimis. S. 2. Rebuff. in tract. de Decimis, quæst. 1. n. 9. & 10. Hostiens. in sum. tit. de Decimis, & alij, quos recenset Couar. lib. 1. cap. 17. præceptum soluendi decimas præcipue prædiales esse de iure diuino à Christo Domino tradito; personales verò decimas multi ex his tenent solum iure Ecclesiastico. Fundamentum huius sententiæ sumitur ex variis decretis Pontificum, titulo de Decimis: vbi affirmare videtur Pontifex decimas debitas esse iure diuino, præcipue cap. tua nobis, vbi ait Pontifex. Decimæ quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi præcipit: & cap. Parochianos: ibi, cùm decimæ non ab homine, sed à Deo sint institutæ, tanquam debitum exigì possunt, similia habentur, cap. decimas, vlt. 16. q. 1. & cap. maiores, cap. quinque, quæst. 7.

4. Nihilominus contraria sententia tanquam vera omnino tenenda est: scilicet ex iure diuino, naturali, aut positiuo non deberi ministris Ecclesiæ decimas, sed solum iure Ecclesiastico; deberi tamen ex iure diuino, & naturali sustentationem

ESTRO
LAO
COMI

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. 11

Hanc sententiam defendunt communiter Theologi. Sicut 1.9. de iust. q. 4. art. 1. Nauar. cap. 2. l. n. 28. Covar. lib. 1. var. c. 17. à prim. Val. ut. 2.2. disp. 6. q. 5. p. 1. Gutier. lib. 2. canon. q. 2. l. n. 8. Lessius lib. 2. c. 3. dub. 1. n. 6. Suar. cum aliis, tract. 2. lib. 1. c. 10. n. 3. Bonac. de quin. o. Eccles. præcepto. disput. ultim. quæst. unica. p. 1. n. 3. Faguad. tract. de 5. Eccles. præcepto. lib. 1. cap. 1. n. 3. Conclusio habet duas partes. Prima, solo iure Ecclesiastico debent decimas. Secunda, sustentationem ministris Ecclesiæ debent iure naturali. Et hæc secunda pars non indiget probatione. Est enim manifestum fideles teneri alere ministros Ecclesiæ; siquidem eis inferiunt: dignus est enim operarius mercede sua. Prima verò pars, scilicet ex iure naturali, nec positivo. non debent decimas, sed solum Ecclesiastico, sic probatur; quia recta ratio solum dicit sustentationem debitam esse ministris, qui nobis in rebus spiritualibus inferiunt: quod autem hæc sustentatio sic per applicationem decimarum partis fructuum. potius quam octavarum, vel duodecimarum, nulla ratione potest affirmari esse de iure naturæ. Item in lege naturæ nulla fuit obligatio soluendi decimas, ut tradunt D. Thom. 2. 2. q. 87. a. 1. ad 2. Nam licet Abrahamus obtulerit Melchisedech decimas, 1. Gen. non constat ex obligatione fecisse, sed in gratiarum actionem pro victoria obrita: similiter etiam Iacob Genes. 28. Deo promisit cunctorum, quæ ipsi dederit Deus, decimas oblaturus, cum ergo ex voto se intendat obligare, non videtur obligatus esse ex præcepto diuino. Efficitur ergo iure diuino naturali non debent. Et qua ratione inferuntur à fortiori non debent decimas personales iure diuino naturali. Nam tempore legis naturæ nunquam soluta fuerunt, neque ratio dicitur ex iis fructibus decimam partem debent. Quod autem neque iure diuino positivo debeantur, sic probatur. Quia nullibi à Christo domino reperimus hoc præceptum latum de soluenda decima parte fructuum. Nam Paulus, & Euangelistæ solum affirmant ministris Ecclesiæ ex altari viuere debere, & qui nobis spiritualia ministrant, iure carnalia debent, non tamen vnquam assignantur debent illam decimam partem, lex verò antiqua de decimis, & generaliter omnia præcepta tam ceremonialia, quam iudicialia illius legis data populo illi Israelitico, cum fuerint ad tempus, quousque veniret semen, id est Christus, ut ait, Paul. ad Galas 3. veniente Christo cessant. Ergo ex illis sumi non potest argumentum in lege gratiæ tale præceptum esse: præcipue cum ut ait D. Thom. 1. 2. quæst. 108. art. 1. & 2. & communiter Doctores, nullum est præceptum diuinum, iudiciale, vel ceremoniale, à Christo Domino traditum, nisi illorum, quæ pertinent ad fidem, Sacramenta, & sacrificia. Adde sæpe Ecclesiam eximere aliquos ab obligatione soluendi decimas personales, & prædiales, quæ consuetudine introduci posse hanc exemptionem, ut habetur, cap. in aliquibus. 32. S. fin. de Decimis. Non ergo debentur iure diuino: alias nulla consuetudo prævaleret, neque Pontifex ita facile dispensaret. Efficitur ergo solum iure Ecclesiastico decimas debent. Debent autem iure Ecclesiastico constat, ex decretis adductis in prima sententia, & ex aliis quæ videri possunt, ut de Decimis, & in decreto. 16. q. 1. Quapropter Concil. Trid. sess. 23. cap. 12. mandat excommunicari eos, qui decimas subtrahunt, aut impediunt, neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absolui, quod intelligit Nauar. cap. 22. n. 32. & Lessius dub. 1. num. 3. de iis, qui ante mortem, vel ante tempus, quo tenentur Eucharistiam sumere, restituere possunt: ij enim nisi prius restituant decimas debitas, absolui non possunt.

5. Moria autem, quæ Ecclesia habuit ad imponendam hanc quotam fuit primò ad imitationem legis scriptæ, in qua erat diuinum præceptum de soluenda decima: cæque de causa dicuntur decimæ iure diuino debent; quia debentur ex constitutione Ecclesiæ lata ad imitationem iuris diuini antiqui: & quia debentur ut res sacræ, & sacris ministris deputatæ dicuntur iuris diuini, sicut res aliæ religiose, quæ à communi vtu separantur, iuris diuini sunt; per quæ soluuntur fundamenta primæ sententiæ. Secundo, mouetur Ecclesia ad imponendam hanc quotam, ne fideles minus gratos se ostenderent, quam iusti legis naturæ, & scriptæ, qui decimas ex fructibus, quos possidebant, obtulerunt; imò potius gratiores; quia maiora beneficia accipiunt à ministris Ecclesiæ: quæ fuit causa assignandi personales; licet in lege naturæ, & scriptæ non deberentur, & præcipue quia multa familia, & ciuitates, ac respubliæ nullum agrum habent, ex quo decimas soluere possint: in lege verò veteri nulla erat familia, quæ agrum non haberet, ex quo decimam solueret. Conueniens ergo fuit hanc quotam assignare, ut sic ad sustentationem ministrorum omnes concurrerent: alias rationes addunt

Lessius cap. 39. dub. 2. &

Suar. cap. 11.

Vtrum ex præcepto soluendi decimas habeant ministri Ecclesiæ dominium in decimam partem fructuum, antequam separetur à cumulo.

- 1 Prima sententia negat habere dominium.
- 2 Secunda sententia affirmat dominium directum habere.
- 3 Ante traditionem, non habet Ecclesia ius plenum, & perfectum in illa decima parte.
- 4 Ecclesia habet ius vile in illa decima parte fructuum.
- 5 Parochianus habet dominium proprium, & directum omnium fructuum.
- 6 Si à parochiano fuerint fructus, adhuc probabilis est Ecclesiam decimam debere reddere raptore non resituerente.
- 7 Emens fructus indecimas bona fide tenetur, cum ei constat Ecclesiam partem decimam reddere, & poterit aduersus venditorem de pretio agere.
- 8 Ecclesia potest compellere vendentem fructus indecimos ad solutionem decimarum, tametsi emens subeat obligationem decimandi.
- 9 Impediens à venatione, piscatione, aut segetes comburens decimam non debet.
- 10 Non soluens decimam, cum teneatur peccat contra religionem, & iustitiam.

IN hac re est prima sententia affirmans Ecclesiam non habere dominium in decimam partem fructuum, antequam à cumulo separetur, illic aliquo modo tradatur: ita Glossa, cap. modernissime, verbo, sibi vendicent. 16. q. 1. Fedric. Senen. constit. 74. Reboff. tract. de Decimis, quæst. 3. num. 16. & 17. & quæst. 9. n. 4. Bonac. disput. ult. de quinto Eccles. præcepto, quæst. 5. p. 1. in fine. Alexand. Moneta tract. de Decimis, cap. 8. n. 35. Ratio est primò, quia tempore legis antiquæ, fideles non amittebant dominium decimarum, quousque traderent, sed absolute sub eius erant potestate, suæque dicebantur, ut constat Exod. 22. dicitur enim decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere, & si in aliquo loco dicitur decimas esse Dei, scilicet Ecclesiæ, id certe potest intelligi, quia specialiter titulo eas ad suum cultum referuntur: sicut etiam dicuntur primitiæ, & oblationes, ac primogenita esse Dei, cum tamen illorum non habeant ministri Ecclesiæ verum dominium. Secundo, Rex non habet dominium tributorum, quæ sibi debentur, quousque aliquo modo ei tradantur, sed decimæ vocantur tributa, & cum tributis comparantur, c. decima. 19. quæst. 1. & cap. tua nobis de Decimis. Ergo. Tertio, quia si dominium haberet, posset parochus propria autoritate decimas recuperare, quod non est dicendum. Antecedens probatur de eo, qui iniuste ad alienum usurpat, posset dominus eam quomodocumque defendere.

2. Secunda sententia per oppositum extremum affirmat ex hoc præcepto soluendi decimas habere Ecclesiam dominium directum ante separationem in illam partem fructuum, quæ debetur, teneque debitorem decimam soluere, tanquam possessorem rei alienæ, ita Panormit. c. tua nobis, de Decimis, n. 11. & cap. commissum eod. tit. n. 6. adducitque plures pro sua sententia, pro qua ex parte videtur esse Leonard. Lessius, lib. 1. cap. 39. dub. 3. num. 5. & Suar. lib. 1. cap. 36. num. 8. & seq. Faguad. de quinto Eccles. præcepto, lib. 1. cap. 6. num. 3. sine. Præcipuum fundamentum est, quia in e tua nobis, & aliis capitulis, decimæ vocantur esse Ecclesiæ. Sed hoc argumentum non est efficax, cum etiam primitiæ, & alia multa dicantur esse Dei, & Ecclesiæ; quia ad cultum Dei ordinantur, & Ecclesiæ sunt debitas. Secundo, ex cap. decima 26. q. 1. vbi decimæ ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, alienas inuasit, vbi Glossa verbo alienas, & verbo inuasit, infert. Ergo ante separationem sunt Ecclesiæ. Efficacius autem probatur ab effectibus: eo quod Ecclesia habeat potestatem recuperandi, & accipiendi decimam partem fructuum, vbiunque reperit non esse decimas, etiam si dominus prædij illos omnes vendidisset, cap. pastoralis, de Decimis. Quæ actio intelligi non potest absque dominio fructuum.

I. Ut ergo veritas hæc intelligatur, & ne in questione de nomine hæreamus, aliquibus conclusionibus totam difficultatem aperiamus. Dico igitur, primò Ecclesia non habet ius plenum directum, & perfectum decimæ, antequam ei aliquo modo tradatur. Conclusio ex ipsis terminis est manifesta, cui omnes Doctores vtriusque sententiæ assentiunt. Et ratio est. Quia ad plenum dominium requirebatur, ut decima pars non esset permixta, sed separata iam à cumulo fructuum, qui dominio erant reseruatam quousque fiat hæc separatio, Ecclesia non habet ius plenum vendendi aliqua parte illius, cum non sit maior ratio de vna, quam de alia: Hæc enim ratione cum duo homines sunt domini aliquid hereditatis, nullus ex illis habet perfectum dominium, & plenum, quia non potest hereditate

vti absque alio ita in praesenti efficacius procedit, cum non in totam collectionem, sed in decimam partem, & non determinatam, sed consensum ius habeat Ecclesia.

4 Dico Secundo, Ecclesia habet ius in illa decima parte fructuum eodem modo ac usufructuarius, cui legato relicta est pars decima fructuum alicuius haereditatis, sic Suar. 1. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 36. num. 8. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 39. dub. 3. num. 15. consentit Fagundez dicitur. cap. 6. num. 4. Hoc autem dominium vocatur vtile, & ius in re, & non tantum ad rem; si quidem non potest in praedictum usufructuarius recuperare potest ubiqueque venerit; sed Ecclesia potest recuperare fructus sibi debitos, etiam si non sint in potestate parochiani, sed in potestate alterius, qui bona fide eos possidet; vel per donationem, vel per emptionem; quia vt habetur in cap. tua nobis. Et cap. postorialis. de Decimis, fructus alienari non possunt, nisi cum onere decimarum. Idem habetur in cap. cum non sit, eodem tit. Et rationem reddit Pontifex, quoniam res cum onere suo transit. Ergo signum est Ecclesiam verum illorum dominium habere; sicut habet usufructuarius usufructus sibi legati. Vnde decimam non debent eodem modo, ac alia tributa, in quorum recuperationem solum datur actio personalis aduersus debitorem, neque tributa alienata transunt cum onere, & obligatione soluendi ea principi. Secus vero est in praesenti, vt constat ex supradictis capitulis allatis, & ex exemplis subiiciendis, & ex communi sententia.

5 Ex his inferitur parochianum habere dominium proprium directum omnium fructuum, & ratione huius domini posse rei vindicationem eos comparare a quolibet possidente iniuste, Ecclesiam vero solum habere ius vtile circa decimam partem; eamque posse rei vindicationem comparere; quae duo dominia, & actiones, & distinctae sunt, & bene compari possunt, vt constat ex s. si quis in aliena verbo vtilis actio. insit. de Reum diuis. Iniquus vero possessor debet parochiano Domino omnium fructuum fructus restituere in integrum: quia suat eius praecipue, & principaliter, neque potest decimam detrahere, & Ecclesiam restituere, nisi cum constaret dominium negligentem esse. Nam si parochus non potest propria auctoritate fructus vindicare, multo minus poterit alius ex bonis alterius rapere, ita Suar. supra. n. 11.

6 Iniquo autem raptoe non restituente fructus, an teneatur parochianus restituere, dissoluenda est quaestio iuxta ea quae diximus in materia de restit. si enim fuit in mora soluendi fructus; et quod tempore determinato non soluerit, ratione iniustitiae acceptio tenetur restituere. Et est omnium. Si vero non fuit in mora exiit eum Fagund. num. 9. ab obligatione restituendi, & affirmat Ecclesiam decimam perire. M. h. tamen probabilis est teneri restituere; quia illa decima non erat Ecclesiae proprie, & perfecte, quouique separata esset a cumulo, & Ecclesiae aliquo modo tradita, atque adeo, Ecclesiae non perit, sed domino, & consequenter tenetur parochianus non ratione rei acceptae quam habet, neque ratione iniustitiae acceptio, sed ratione debiti contracti ex collectione fructuum reddere Ecclesiae illam decimam, quae non est proprie restituita, quia non prouenit ex iniusta acceptio, neque ex re accepta, sed ex debito, vt contingit in mutuo, & in debito uectigialium, in quibus non dependit obligatio reddendi mutuum, vel uectigialia ex eo quod merces mihi mutuae, vel pretium, ex quo uectigial debeatur locare amittatur.

7 Secundo, inferitur ementem fructus indecimos bona fide, cum primam ei constet esse indecimos, teneri reddere Ecclesiae; posse tamen agere aduersus venditorem de pretio dato. Ita D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 4. Syluest. verbo decima, num. 12. & Suar. supra. cap. 36. num. 13. Lessius cap. 39. dub. 3. num. 13. Fagund. de quinto Ecclesia praecipue, cap. 6. num. 5. Ratio est, quia fructus indecimos cum illo onere transunt, & non sunt possidentis quoad dominium vtile, sed Ecclesiae, vt colligitur ex cap. per sonales. de Decimis, ibi, fructus autem ipsos alienari non credimus, nisi cum onere decimarum. Emptor autem aduersus venditorem agere potest de pretio dato; tum ob fraudem; tum quia debet emptor illum seruare indemnem.

8 Tertio, inferitur Ecclesiam ius habere aduersus debitorem ratione debiti decimandi, quod ex collectione fructuum contraxit, & ratione damni illi, talem, quod etiam si vendidisset fructus explicans non esse decimos, & emptor sub se onus illud sumere, etiam tunc posset Ecclesia aduersus venditorem agere, & ad soluendam decimam compellere; quia sine eius consensu fructus alienauit, & alteri obligationem soluendi imposuit. Ita Suar. & Lessius supra. Aduersus item emptorem posset agere, tum ob iniquam acceptio, tum ob rem acceptam, quae Ecclesiae est in decima parte; & tradit aliis relatis Bonac. disp. 11. de praecip. Ecclesiae. quaest. 5. p. 3. num. 10. Quod maxime debent notare filij, famuli, & alij, qui fructus indecimos faciunt: tenentur namque & domino, & Ecclesiae restituere, Lessius, & Fagund. supra.

9 Quarto, inferitur impedimentum a venatione, pifcatione aut segetes aliorum iniuste comburentem, aut damnicantem non teneri Ecclesiam restituere decimam partem illarum; tamen si

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars 11.

contrarium censet Fagund. dicitur. cap. 6. num. 8. sine. Quia Ecclesiae solum debentur decimae de fructibus collectis, & perceptis, non de colligendis: ita expressè Mol. tract. 2. de iustit. disput. 4. §. addit. Couar. & Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 3. num. 15. cap. cum homines, de Decimis. Vnde qui negligens est in metendis segetibus, vel fructibus ex arboribus colligendis; aut nolit eos colligere, & cuius incuria agni recenent nati, antequam soleant Ecclesiae decimari moriuntur, non tenetur Ecclesiae aliquid tribuere, & restituere; quia non tenetur ratione rei acceptae, quae nulla est, nec ratione in iniusta acceptio; cum non commiserit iniustitiam in tali iniuria aduersus Ecclesiam; siquidem Ecclesiae non debebat decimam, quouique colligeret fructus; aut animalia progredierentur in dies, nec ratione debiti contracti; quia nunquam debitum contraxit, ita expressè Franc. Suarez lib. 1. cap. 36. num. 21. Potest tamen Ecclesia parochianum compellere, vt fructus debito tempore colligat, agrumque administrare per se, vel colonos, vt possit cum integritate decimas perfoluere; quod si ipse noluerit, potest de facto ipsa Ecclesia colonum constituere, ita ex P. normit. Suar. supra.

10 Quinto, inferitur nimis probabile esse duplex peccatum committere, qui decimam non soluit, vel vnum peccatum duplici circumstantia, alterum contra iustitiam, quia de iniustitia debitorum habet ius Ecclesia ad decimam exigendam; alterum contra religionem; quatenus in recognitionem supremi dominij, & excellentiae imperat Ecclesia fidelibus decimarum solutionem, vt habetur, cap. tua nobis. Et cap. cum non sit in homine, de Decimis: ita colligitur ex Lessio cap. 39. dub. 1. num. 8. quatenus affirmat solutionem decimarum actum esse religionis, & iustitiae. Ergo e contra non solutio contra virtutem religionis, & iustitiae erit.

PUNCTUM III.

Vtrum Summus Pontifex, vel alius Praelatus, possit dispensare, vel abrogare hanc legem de soluenda decima, vel sibi applicare?

- 1 Nullus à Pontifice abrogare legem decimarum potest.
- 2 Pontifex optime potest quemlibet à soluenda decima eximere.
- 3 Si absque causa faciat, esto illicite fiat, factum tenet.
- 4 Semper presumi debet causam adesse, et in applicatione facta Ecclesiasticis personis certum est.
- 5 Decimas vni Ecclesia applicatas potest Pontifex alteri applicare.

1 Certum est in decimis, quae iure Pontificio sunt constitutae non posse inferiores Praelatos dispensare aliquemque à soluendis decimis eximere, aut alteri ab eo cui de iure communi debentur applicare; quia id cederet in prauium licitum tertij, scilicet parochi, & Ecclesiae. At iure communi ius decimarum ita-bilitate est. Ergo in eo Praelati inferiores dispensare non possunt, sic Suar. & Rebuff. statim referendi. Fagund. 2. de quinto Eccles. praecipue, lib. 2. cap. 4. num. 6. sine. & tradit glossa, cap. Eccles. 16. quaest. 1. In Concilio vero Trident. reperitur saepe posse Episcopos tanquam legatos Sedis Apostolicae decimas vni, vel alteri loco applicare, vnde beneficia, vel vniua dissoluere pro numerositate populi, & nouos clericos assignare, quibus decimae dentur pro qualitate sui ministerij, quod constat, ex cap. 5. 6. 7. Et 8. sess. de reformat. Et sess. 21. cap. 5. Et 35. Et 7. Sed haec non est dispensatio, neque reuocatio iuris communis, sed debita administratio decimarum; siquidem haec ratione non grauantur magis populi, quim de iure communi deberent, neque aliis quam ministerio officio altaris deficiente, decimae applicantur. Et praeterea, quia haec omnia faciunt, vt legati Sedis Apostolicae: ita enim saepe loquitur Concilium, vt optime notauit cum Rebuff. quaest. 5. de Decimis. num. 32. Suar. lib. 1. cap. 15. in fine.

2 Pontifex ergo optime potest absoluta sua potestate quemlibet à soluenda decima eximere, imò totas decimas sibi applicare, & ministris Ecclesiae debitam tantummodo sustentationem tribuere. Ratio est; quia in hac parte iuri diuino non derogat, cum solum ex illo sustentatio ministrorum debita sit: solumque ius Ecclesiasticum, seu constitutionem à se hanc abrogat. Hanc autem abrogare optime potest, cum tota eius vis à sua voluntate pendeat: quae voluntate cessante vis legis euanciscit: & in hac conclusione conueniunt omnes Doctores Theologi, qui affirmant iure tantum Ecclesiastico decimas soluendas esse, & expressè tenet Ioan. Azor. lib. 7. cap. 37. q. 6. s. hu. positus. Lessius lib. 2. e. 39. dub. 5. Fatetur autem Suar. Et optime lib. 1. cap. 14. num. 10. credibile esse Spiritum sanctum non permissum hac absoluta potestate vti, vt decimas ex 100 abroget, quia cederet in magnum status Ecclesiastici prauium, sicut neque caeremonias Ecclesiasticas, & ritus commune Ecclesiae. Neque obstat iure diuino offerendam esse à fidelibus decimam in recognitionem diuinae excellentiae, & supremi dominij, quia iure diuino non est quod decimas offeratur, sed pars aliqua etià minima. Vnde qualibet oblatione huic iuri fiet satis. Adde oblatione sacrificij

crificij missæ videtur esse satisfactum hoc ius, cum ibi illud tantum sacrificium offeratur in recognitionem diuinæ excellentiæ, & supremi domini.

3. Difficultas est, an remissio, & dispensatio facta alicui de decimis non soluendis absque causa valida sit, & licita? Esse quidem validam ferè nulli potest esse dubium ratione supr. dicta; quia tota obligatio soluendi hanc quotam prouenit à lege, & voluntate Pontificis, qua cessante cessat obligatio, licet tamen fieri non potest secundum probabiliorum (certentiam, quom latè probat Sanch. lib. 8. de matr. disp. 18. num. 3. & nos diximus, tract. de legib. disp. ult. de dispensatione. Ratio est, quia sine causa à lege communi, & à regula omnibus præscripta aliquem eximere est abuti potestate. Non tamen censendum est, esse peccatum mortale, nisi graue scandalum, aut damnatum notabi e aliis proueniret, quale esset, si nimis grauarentur in decimis. Unde si ob exemptionem alicuius non grauantur alij, neque graue scandalum sequitur, non erit peccatum graue. Et confirmo; sicut potest Pontifex partem decimarum alicuius Ecclesiæ, alteri iure Ecclesiastico, siue laico applicare; potiori ratione poterit eum à tributo decimarum liberare.

4. Duo tamen aduerto, 1. nunquam esse presumendum principem absque causa legitima moueri in dispensatione legis, præcipue, quando motu proprio ad dispensandum mouetur. Nam si ad instantiam partis dispenseretur, non præsumitur, etiam foro externo, nisi probetur; bene tamen & semper in interiori, vt tradit Suar. 1. 5. de censur. disp. 41. sect. 3. sine, & multis relatis Sanch. lib. 8. disp. 17. n. 14. & nos loco allegato diximus. 2. Aduerto exemptionem decimarum factam personæ Ecclesiasticæ, seu religiosæ semper fieri cum causa, quia illa exemptio est quasi applicatio debita sustentationis; eo quod sint ministri Ecclesiæ ad communem utilitatem ordinati.

5. Pontifex autem potest fructus, & decimas vni Ecclesiæ applicatas alteri applicare, prout sibi magis visum fuerit; quia semper fuerunt applicati dependenter à voluntate Pontificis. Ex quo fit Ecclesiæ parochiales allegare non posse iniuriam sibi factam fuisse exemptione à decimis, qua sanctissima religio societatis gaudebat priuilegiis à Paulo III. Pio VI. & Greg. XIII. concessis. Tum quia erant concessa motu proprio, & ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. Tum quia religio societatis de Ecclesiâ bene merita ob continuum, & infatigabilem laborem, quem præstat in proximorum salutem, ministracione Sacramentorum, concionibus, consiliis, libris, aliisque functionibus gratis, & absque villo stipendio exercitiis.

P V N C T U M I V.

Vtrum consuetudo liberare possit aliquem à debito decimarum.

1. Quomodo consuetudo introduci possit, & quæ sint eius conditiones.
2. Quid dicendum de tempore requisito.
3. A debito decimarum eximi potest Respublica, & persone particulares ex vi consuetudinis, dummodo ministris Ecclesiæ debita sustentatio tribuatur.
4. Proponitur triplex obiectio.
5. Fit illis satis.
6. Quod tempus requiratur ad hanc consuetudinem, seu præscriptionem inducendam.
7. Nunquam potest consuetudo ita vigere, quin Pontifex possit illam abrogare.

1. Consuetudo ergo, quæ à lege liberare potest, vel nouam introducere, est vsus communis, seu à communitate factus, & prolongatus eo tempore, quo iura, & leges ad stabilendam consuetudinem requirunt. Vti constat ex cap. fin. de consuetud. & ibi Doctores communiter, præcipue Panormit. n. 11. Ex quo fit consuetudinem debere à communitate prouenire; cum enim habeat vim legis, seu vim abrogandi legem, vel ab illa liberandi, nullomodo potest introduci particulari persona; alias quilibet haberet potestatem dispensandi in lege Superioris, & denuò aliam introducendi. Condiciones requiritæ ad consuetudinem, & præscriptionem variz sunt, vt constat ex iis, quæ latè diximus, tract. de legib. disp. 3. has tamen breuiter accipe ex cap. fin. de consuetud. vbi ad legem abrogandam, vel constituendam affirmatur sufficere consuetudinem, quæ rationi consona esse videatur, etiam si ignorante principe introducta sit. Illa verò dicitur rationi consona, quæ iuri diuino, vel naturali non aduersatur, teste Nauar. lib. 3. consil. tit. de consil. in priori edic. conf. 7. n. 3. in posteriori conf. 3. n. 3. vel ea dicitur consuetudo legitima, de qua fieri poterat lex, vel dari priuilegium non obstante priori lege, vt tradit Sorus lib. 1. de iustis q. 7. ar. 2. §. quod vero longum. Et ratio est; quia consuetudo legis vim habet, atque adeo etiam honestatem habere debet, quam habet lex, atque hunc dicendi modum approbat. Sanch. cum alijs Doctores lib. 7. de impedim. matrim. disp. 4. n. 14. in med. Et si dubium fuerit, siue legitima, & rationalis consuetudo, vel non? presumere

debet posteri; qui eam non introduxerunt esse honestam, vt ex alijs affirmat Sanch. supra. Neque obstat cap. fin. de consuetud. ibi nisi fuerit rationalis & cap. 1. de eo qui mittit. in poss. ibi si laudabilem esse conserit, loquuntur enim textus de introductibus consuetudinem, non de sequentibus consuetudinem introductam: primis enim debet consistere, vt exculerentur à peccato rationalem esse: præsumitur enim irrationabilis in dubio, præcipue si à lege sit reprobata. Scientia verò principis non requiritur ad stabilendam consuetudinem, vt ex dicto cap. fin. de consuetud. inferitur: ibi enim Pontifex tradit consuetudinem stabilitam habere rationem legis, neque petit scientiam particularem in principe. Ergo ex tacito suo contentu vires habet: nam aliunde præcipue contra legem Pontificis non potest vires habere: censetur enim princeps quotiescunque fuerit consuetudo stabilita aduersus suas leges, etiam eo ignorante leges reuocare, & abrogare, ne lites sint, & scandalum generetur. Quod si in aliqua lege stabilita, ne consuetudo contra illam vllis vnquam temporibus sit valitura, id debet intelligi rebus omnino immutatis, quibus cum visa est consuetudo irrationabilis. Verum si denuò aliz circumstantiæ oriuntur, ex quibus consuetudo rationalis iudicari possit, vim habebit legem abrogandi, & nouam statuendi; nouæ causa superueniat, aut antiqua non sit satis cognita, vt probat expressè textus in l. si homin. 30. ff. mandari. Vbi dicitur procuratorem generalem specialiter à Domino profusum reuocare non posse, nisi iustam causam habuerit, veluti si postea emerit cum falsas rationes confecisse, & ita cum communi sententia tradit Couarru. lib. 3. var. cap. 13. n. 4. Lessius de iust. lib. 2. cap. 6. dub. 1. q. n. 48. Sanch. multis relatis lib. 7. de matr. disp. 4. n. 14. ferè in prime. Ratioque est manifesta, quia idèo reprobatur lex futuram consuetudinem, quia existimatur futuram esse iniquam: at noua causa superueniens, vel præterita non visa potens est iniquitatem tollere, & de facto principem mouere ad nouam legem statuendam, vt in impedimentis de matrimonio, & in contractibus humanis pro varietate temporum sunt sancitæ, ergo. Adde nullam legem stabiliri, quin existimet princeps, quando illam constituit consuetudinem nisi contrariam eo tempore vigenem non esse rationabilem, & nihilominus si de facto consuetudo postea stabilita, in omni sententia legem principis abrogauit. Ergo etiam in lege derogatur consuetudini futuræ, poterit nihilominus præualere.

2. De tempore requisito ad legitimam consuetudinem stabilendam aduersus legem sententia est communis doctorum decem annos requiri, vt lex ciuiliis abrogetur; quia ad introducendam, consuetudinem ius ciuile longum tempus requirit. Cod. quæ sit longa consuetudo. Decem autem anni videntur esse longum tempus, leg. 1. 2. & 3. Cod. de præscript. long. temp. Vt verò lex Ecclesiastica abrogetur 40. communiter requirunt Doctores; quia non præscribitur aduersus Ecclesiam, nisi tempore 40. annorum, & consuetudo est quædam præscriptio: ita Panormit. cap. vltim. de consuetud. num. 11. Mol. tract. 2. de iust. disp. 77. Nauar. lib. 1. consil. tit. de consuetud.

Verum in hac re subdistingendum cenfeo cum Lessio. lib. 1. cap. 6. dub. 14. Aut consuetudo viget sciente principe, & non contradicente, aut illam ignorante? Si viget sciente principe, non requirit longum tempus, sufficiens enim si bis, aut ter contra legem actum fuerit, ipsæque princeps non resistat, cum factis possit. Quia binus actus ad inducendam consuetudinem sufficit, vt testatur Rochus tract. de consuetud. §. glossa finalis in 7. requisito. Azor. e. 1. in iust. lib. 5. cap. 19. q. 15. colligiturque ex leg. nem. 3. cod. de Episc. audientia sine, & ex alia parte huic consuetudini princeps non se opponit. Ergo illam approbare censetur; atque adeo ex consensu tacito principis legem abrogat. Quod si ignorante principe consuetudo stabilitur, tunc probable est censendum decem annos sufficere non solum ad legem ciuilem, sed etiam canonicam abolendam, ita Lessius lib. 2. de iust. dub. 4. circa finem cap. 6. Suar. tract. 2. de relig. lib. 1. cap. 22. num. 6. circa finem. Ratio est, quia ad consuetudinem derogantem legem canonicam nullum tempus in iure canonico est signatum. Censendum ergo esse probabiliter ex iure ciuili esse sumendum. Et confirmo: decem anni sufficientes iudicantur, vt princeps secularis tacite consentire censetur in consuetudine aduersus legem laicam. Cur ergo non censetur Pontifex toto eo tempore consentire, præcipue cum ad ipsum pertineat specialius de subditis curare, & modum eorum procedendi prospicere? Neque obstat consuetudinem actibus legi contrariis inducendam esse ac proinde mala fide. Id enim necessario requiritur in omni consuetudine derogante legem, quæ motibus vtriusque sit excepta, nam quotiesque consuetudo introducta sit, non possunt introductæ nisi ex ignorantia excusari, quod aduersus illam procedant. Verum si aduersus legem efficiant, princeps denuò non contradicente, sufficere illi actus mali, & prohibiti consuetudinem introducere, vt cum Caiet. 1. 2. q. 97. art. 3. affirmat. Sanch. supra. l. 7. disp. 4. n. 14. post medium, additque neminem in hac parte contradicere.

3. Ex his omnibus inferitur ad propositam questionem responsio, posse communitatem aliquam, & ratione illius particulares personas eximia debito soluendi decimas vi consuetudinis, dummodo ministris Ecclesiæ sufficientes sustentationis tribuantur.

Ratio

Ratio est: quia solum ex lege diuina debetur clericis sustentatio, decimarum vero solutio ex iure rationum Ecclesiasticorum habet. Ergo consuetudine abrogari potest non solum quoad decimas personales; sed etiam reales; quia omnia sunt de iure politico, aduersus quem consuetudo vim habet: ita expressè Conaruu. l. 1. c. 17. n. 8. Lessius l. 2. c. 39. dub. 5. n. 29. Guriert. l. 2. c. 9. n. 64. Suar. l. 1. c. 12. n. 7. & seq. Tagund. de quibusd. Eccl. precept. 3. cap. in princ. & alijs apud ipsos. Sicut enim privilegium principis plures communitates exemptæ sunt à decimis soluentibus. Cur ergo consuetudine eximi non poterunt.

4 Sed obicitur 1. Quia talis consuetudo non est rationabilis, cum velit sibi ministris Ecclesiæ gratis seruire, & absque vilo stipendio. Et confirmo lex constituens decimam censetur à Romano Pontifice, & tota Ecclesia rationabilis. Ergo consuetudo contraria non crit rationi conformis, ac tandem hæc consuetudo cedit in grauamen aliorum, qui fortè ea de causa amplius soluant, quam soluti essent, si de factò omnes contribuerent, nullisque eximeretur, cederetque in diminutionem diuini cultus, subsidij pauperum, ac decentiæ, & ornatus sacerdotum, & ministrorum Ecclesiæ, quæ sunt rationes ob quas decimæ soluantur. Obicitur 2. Nulla consuetudine potest communitas laicorum ius acquirere, vt sibi decimæ soluantur; quia est incapax; vt habetur expressè e. causam. qua de præscrip. Ergo neque potest liberari à debito soluendi quia hac ratione ius quod acquiri spirituale in decimis; virtualiterque idem est non solui decimas, ac decimas exigere, æqualisque gratia fit alicui, quando decem debita remittuntur, ac quando gratis danur. Obicitur 3. Nulla consuetudo liberare potest à tributo Regi soluendo, leg. compertus. Cod. de præf. 30. annor. At qui solutio decimarum est quoddam tributum Pontifici saltem debito, e. tua nobis de Decimis. Ergo.

5 Ad 1. obiectionem respondeo eodem argumento probare nunquam posse Pontificem licetè eximere communitatem aliquam à debito decimarum; eo quod non appareat esse rationabile ministris, vt gratis communitati inseruiant, & ratione illius alij grauentur & sacerdotes conuenientem ornatum non ferant. Quæritur respondeo ex alijs capitulis hanc consuetudinem honorari, quando reliquos populus non inde magis grauentur, & ministri Ecclesiæ sufficienter ornatum habent, licet non tantæ æstimationis: hoc enim aliquando conuenientius est, vt paupertatem experiantur, & populi, ac ciuitates minus grauentur decimarum solutione; præsertim cum multi sint prædij, & animalibus carentes. Neque obinde cogunt ministris gratis inseruire, cum eis ab alijs prouideatur de sustentatione sufficiente. Ministri enim non possent ex rigore exigere nisi sustentationem. Si ergo hæc ab alijs detur, sua nihil interest, vt ad contributionem aliqui non concurrant.

Ad 2. respondeo aliud esse acquirere ius, vt sibi decimæ soluantur, aliud eximi ab oblatione soluendi. In priori datur iurisdictio, cuius incapax est laicus in 2. nulla datur iurisdictio, sed est quedam libertas temporalis, cum onus soluendi temporale sit.

Ad 3. probaret ad summum non posse esse consuetudinem aduersus decimas Pontifici soluendas, & secus de tributo, quod non in sustentationem Pontificis; sed parochi, & aliorum assignatur. Adde neque etiam habere locum in decimis soluendis Pontificis; quia Pontifex noluit vires auferre consuetudini respectu decimarum, sicut princeps abstinuit respectu sui tributum. Vel respondeo cum Felino, & Abbate in cap. ad audientiam de præscrip. tributa immediate dari in recognitionem regie dignitatis; ac proinde non præscribi aduersus illa, & secundario in Regis sustentationem. Secus verò contingit in decimis, quæ primario in sustentationem ministrorum, tit. in recognitionem diuinæ excellentiæ constitutæ sunt.

6 Postea ergo consuetudine præscribere posse communitatem aduersus decimarum solutionem, & à fortiori quemlibet particularem ex illa communitate, inquit aliquis quod tempus necessarium requisitum sit, quæve conditiones ad illam consuetudinem stabilien tam; Video communitatem doctores affirmare consuetudinem debere esse immemoriam sine titulo 40. annorum; quia cum ius semper in iis consuetudinibus resistat, semper præsumitur mala fides, quousque non praberit, vel ostendatur titulus, aut sit consuetudo immemorialis. Verum vt probabilior sententia omnino est tenenda tempus 40. annorum sine titulo sufficere ad inducendam consuetudinem derogant legi? Ita expressè Conaruu. lib. 1. var. cap. 17. num. 8. §. 10. cum Felicio, Anton. & alijs. Lessius lib. 2. de iustit. cap. 39. dub. 5. numero 16. Aliud enim est loqui de præscriptione, aliud de consuetudine: illam enim, vt dicemus, titulum requirit; præscrip. cum ius resistit, secus verò in consuetudine, quæ se valeat legem abrogare. Neque requiritur bona fides ad consuetudinem: mala enim fide introduci potest, & cap. ita introducit consuetudo aduersus legem; imò satis probabile videtur, vt iam dixi decem annis introduci posse consuetudinem decimarum legem abrogantem.

7 Vltimo placet aduertere in hac materia nunquam posse consuetudinem ita vigere, quin Pontifex possit illam abrogare, & denot legem statuere: Pontificis enim potestas cum sit de iure diuino nequit vlla consuetudine abrogari, aut dimiui;

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars II.

& in hoc sensu loquitur lex 2. Cod. qua sit longa consuetudo. ibi consuetudinis, vsusque longevi; non vilis auctoritas; verum non vsque adeo sui valitura momento, vt aut rationem vincat, aut legem: non enim rationem debet vincere; quia non debet esse contra rationem. Neque etiam debet vincere legem superuenientem, siquidem lege tolli potest. Cum enim consuetudo totam vim abrogand. legem principis ex tacito consensu illius habeat, illo contradicente, & repugnante nullam vim habebit, atque adeo illa non obstante, princeps poterit nouas leges statuere, aut præteritas renouare, ita Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 5. n. 25. Suar. lib. 1. c. 12. n. 11. vbi alios plures refert, & est communis.

PUNCTUM V.

Vtrum præscriptio, compositio, vel remissio aliquem eximere possit à debito decimarum.

- 1 Quid sit præscriptio, & quæ conditiones illius.
- 2 Præscriptione eximi potest quis à debito decimarum. Requiritur tempus 40. annorum cum titulo, sine titulo tempus immemoriale.
- 3 Circa circumstantias decimarum multum valet circumscriptio, & præscriptio.
- 4 Transactio, compositio, commutatio vim habet liberandi ab hac obligatione.
- 5 Proponitur obiectio, & fit illi satis.

1 Præscriptio, quæ communiter à iurisperitis vocatur vsucapio, est acquisitio dominij per continuationem temporis lege definit: ita Modestinus. Iurisperitus. leg. 3. ff. de vsucapion. quæ non solum circa mobilia, sed etiam immobilia veritatur, vt constat ex leg. unica. Cod. de vsucap. transformanda. & instit. de vsucapionib. in princ. Conditiones autem ad præscriptionem, seu vsucapionem requisitæ quatuor enumerantur, vt constat ex his quæ adducit Syluest. verb. præscriptio. num. 1. & latissime Mol. per varias dispositiones à disp. 6. §. 1. de iustit. & nos diximus supradict. tit. de legib. disp. 3. de consuetud. Breuiter tamen eas accipe. Prima, est possessio. Secunda, titulus probabilis præsumptus. Tertia, bona fides, quæ duret toto tempore, quo continuatur possessio. Quarta vt hæc omnia durent toto tempore, quod ad præscriptionem requisitum est, titulo igitur requisita est possessio; quia sine possessione non quidem naturali, sed civili nunquam præscribitur. Vnde qui incapaces sunt ipso iure possessione civili nunquam possunt præscribere, vt sunt religiosi, professi, qui nomine suo nihil possunt possidere, conductores, fructuarij, commodatarij, pignoratarij, &c. quia Dominus semper retinet dominium directum, & possessionem civilem, vnde ipsi nunquam possident. Possessio autem debet fieri nomine proprio, e. clerici. §. 1. & cap. si Episcopus. §. 12. 16. q. 4. Primo, requiritur titulus probabilis verus: nam absque titulo nullo datur præscriptio, & cum titulo vero statim præscribitur. Sufficit ergo ad præscribendum titulus præsumptus, quia cum hoc titulo finito tempore præscriptioni signato res incipit esse tua, etiam si competiat postea titulum inualidum fuisse, nisi sic inualidus ex ignorantia iuris clari, & manifesti, tunc enim non præsumitur bona fides, vt latius Mol. §. 1. tra. 2. disp. 64. Tercio, debet possidere bona fide possidere, & toto tempore necessario ad præscribendum continuare; aliàs non proderit præscriptio. Ita Mol. Mal. disp. 63. Quotò requiritur tempus decurere, quod ex legibus signatum est ad præscriptionem, quod pro varietate rerum, quæ præscribi possunt diuersum tempus signatur. Has conditiones latius examinare, & casus circa illas occurrentes, ad materiam de iustitia pertinet. Interim videatur Mol. loco alleg. & à nobis dicta supra, præf. Primo ex his constat differentiam præscriptionis à consuetudine: consuetudo namque non potest esse à particulari persona, sed necessarò introducenda est à communitate, vt diximus. Præscriptio verò à particulari persona introduci potest. Deinde ad consuetudinem neque requiritur titulus, neque bona fides; bene tamen ad præscriptionem. Denique diuersum tempus requisitum est ad præscriptionem, quam ad consuetudinem. Alias differentias assignat Syluest. consuetud. q. 22. ex Abbate, Baldo, & alijs. cap. de consuetud. & Azor. §. 1. instit. lib. 5. cap. 18. q. 16. His positis.

2 Dicendum est cum communi sententia præscriptione eximi posse aliquem à debito decimarum si supradictæ conditiones seruentur, quæque exprimentur in cap. 1. de præscript. in 6. Tempus ergo in hac materia ad præscribendum necessarium, sunt 40. anni cum titulo, & sine titulo requiritur tempus hominum memoriam excedens. Habetur cap. auditis de præscriptionibus cap. 3. de consuetud. in 6. ita Conaruu. l. 1. var. cap. 17. num. 8. & 10. Leonard. Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 5. num. 26. Mol. disp. 71. Guriert. lib. 2. canon. q. 9. cap. 21. n. 65. Suar. lib. 1. c. 12. n. 1. Ratio, quare tempus immemoriale requiratur, quando titulus non ostenditur, est, quia ius semper resistit tali præscriptioni: cap. 1. de præscriptionibus in 6. Et consequenter semper præsumitur mala fides, nisi transactum sit tempus immemoriale; nam tunc non

non est credendum antecessores iustum aliquod privilegium secutos non fuisse, vel pacto aliquo hanc obligationem non redemisse.

3 Ex dictis in hoc, & præcedenti puncto inferitur consuetudinem, & prescriptionem vim habere circa decimarum circumstantias. V. G. vt solvantur ex iis rebus, & non ex illis, hac mensura, hoc tempore, huic Ecclesie, & non illi, vt deferantur in Ecclesiam, vel solum quando petuntur in area; si enim prescriptio, & consuetudo legem decimarum abrogare potest manente sustentatione ministris necessaria; à fortiori poterit has circumstantias mutare: ita Suar. *cap. 12. num. 15.*

4 Quòd si de transfectione, compositione, commutatione, aut alio simili pacto loquamur dicendum est, virtutem habere liberandi à debito decimarum, & à fortiori ad transferendam ex vna Ecclesia in aliam obligationem, mutandâque circumstantias solutionis, vt hoc tempore, hoc loco, in hac quantitate, & ex iis bonis solutio fiat. Debent tamen hæc transfectiones sufficienti autoritate fundari. Hæc autem autoritas debet esse Pontificis, non inter clericos, & laicos compositio faciendâ est, de futuris decimis perpetuum, vel ad longum tempus. Quia est quedam alienatio bonorum immobilium, & iuris spiritualis pro re temporali; at si inter vnam, & aliam Ecclesiam compositio faciendâ est authoritas Episcopi sufficit, vt alias relatis docet Panormit. in *cap. cum hoc de Decimis*. Rebuff. *tract. de Decimis p. 13. num. 16.* & seq. Fagund. *de quinto præcepto Ecclesia lib. 3. cap. 2. n. 2.* & probat text. in *cap. ex multipli de Decimis*. Ibi solvatis, vel amicablem rem componatis, verum si compositio non superius destinandi, sed super fructus, quos rector Ecclesie percipere debet, fit, tunc absque consensu Superioris fieri validè, & licitè potest pro vna Parochi transfigemur; quia tunc non alienat bona Ecclesie, sed propria, & deciditur, *cap. veniens de transfectionibus*. & tradit Panormit. *ibi*. Fagund. *num. 18.* Ex quo à fortiori constat compositionem de Decimis iam debitis pro aliis fructibus fieri posse à quolibet particulari; sicut etiam eas potest remittere ex rationabili causa: sic Bonac. *disp. ult. de quinto præcepto. Eccles. q. v. p. 5. num. 3.*

5 Sed obicitur. Ergo iam sola autoritas Episcopi potest aliquem à decimarum solutione liberare ex consensu parium, siquidem possunt laici cum clericis convenire ex consensu Episcopi, vt non solum decimas ex aliquibus prædiis, aut ex lucro personali, vel non in tanta mensura, scilicet decima, sed quòd vigesima pars solvantur, aut trigesima. Hoc autem videtur derogare ius Ecclesie, & potestatem habere aduersus legem Pontificis; siquidem autoritate Episcopi ius commune relaxatur, quòd est, vt integrè decimæ solvantur. Respondeo eximi aliquem ab omni debito decimarum non potest fieri autoritate Episcopi, etiam consentiente clerico, taliter quòd hæc pactio sit perpetua, & transeat ad successores; bene tamen poterit diminuire partem decimarum, hoc est, vt non solvat ex iis rebus, in hac mensura, & in hoc loco, quia ob utilitatem Ecclesie concessa est in hac parte potestas Episcopi ad firmam huiusmodi pacta: quia hæc ad circumstantias decimarum pertinere videntur, & licet videatur ius commune relaxari: quod est integrè decimas solvere, hoc ius commune videtur Episcopo potestatem habere relaxandi, si partes inter se consentiant, ita expressè glossa cum Hostiensis, in *cap. statumimus 2. de transfectionibus. verbo personam Ecclesie sicem, & iam videtur affirmare*. Suar. *suprà. n. 15.*

PUNCTUM VI.

Ex quibus rebus, & qualiter iure communi decima personalis sit solvenda.

- 1 Quid Pontifex in hac re statuerit.
- 2 An ex bonis aduentitiis, legato, donatione, hereditate debeatur decima? Proponitur ratio dubij.
- 3 Ex iis bonis decimæ personales non debentur.
- 4 Miles de militia, artifex de artificio, advocatus de acquisitis consilio debet solvere decimam.
- 5 De iniuste acquisitis cum obligatione restituendi non debetur decima, secus de illis qua iniuste retinetur, etiam si male acquisieris, dummodo hoc publicè non consistet.
- 6 Quo tempore hæc decimæ personales solvenda sunt.
- 7 In solvenda decima personali deducenda sunt expensæ factæ in lucri acquisitione.
- 8 Quæ computanda sunt nomine expensarum, & an sustentatio propria personæ, & familia comprehendatur.
- 9 Hæc decimæ, ubi quis habet domicilium, & recipit sacramenta, solvenda sunt.
- 10 Hæc procedunt ex iure communi. At consuetudine omnibus serè partibus hæc decima sunt abrogata.

1 **H**ic dubitationi responderi Pontifex in *cap. ex transmissa de Decimis*: ubi ait: Fidelis homo ex omnibus, quæ licitè potest acquirere decimas erogare tenetur, & in *cap. non est eodem tit. de negotiatione*, de ipsa etiam militia, & venatione,

& de omnibus bonis decimæ sunt ministris Ecclesie tribuendæ, idem habetur *c. cum homines eod. tit. c. decim. 26. q. 1.*

2 Circa hæc dispositionem aliqua dubia occurrunt. Primum: an ex bonis aduentitiis, legato, donatione, hereditate tenetur legatarius, donatarius, & hæres decimam solvere? Et ratio dubij est, quia sunt bona acquisita licitè. Debetur ergo decima, iuxta *cap. ex transmissa de Decimis*. Ibi de omnibus, quæ licitè homo potest acquirere, decimas erogare tenetur, & ita affirmat glossa in *cap. pastoralis, de Decimis*. Sylvest. *verbo decima à num. 10. Azor. 1. 1. lib. 7. cap. 35. q. 8.* quadam limitatione apposita: nempe vt debeatur de rebus mobilibus, & que ad hæredem extraneum transferunt, secus de immobilibus, vel que ad filium decedunt, quia filius cum patre eandem personam constituent, consentit Fagund. *de Decimis lib. 1. c. 2. n. 9.*

3 Nihilominus pro certo tenendam est decimas personales non deberi iure communi ex bonis, quæ nobis, legato, donatione, hereditate, aut alia simili actione eveniunt. Ita Innocent. in *cap. non est, de Decimis*, & estque esse opinionem antiquorum. Panormit. *inclinat. in cap. pastoralis de Decimis*. Azor. *cap. 25. q. 8. & 21.* Bonacin. *disp. ult. de quinto Eccles. præcepto. q. 1. p. 3. num. 2.* Valenc. *t. 3. disp. 6. quest. 5. p. 3.* Suar. *lib. 2. cap. 31. num. 6. cum aliis*. Ratio est, quia hæc omnia bona non sunt fructus personæ; siquidem non actione, industria, & labore personæ proueniunt, neque ipsa persona propriè talia bona acquirat, sed personæ acquiruntur, cum non ab eius actione, sed ab actione donantis potius proueniunt; non igitur sunt fructus personæ; aliis de rebus etiam immobilibus testamento, vel donatione, testibus deberetur decima personalis, quæ à nullo serè autore admittitur; siquidem etiam acquiruntur immobilibus, sicut mobilibus, neque textus distinguit inter bona immobilia, & mobilia, sed dicit absolute de bonis omnibus, quæ homo licitè potest acquirere. Item deberetur decima de acquisitis titulo elemosinæ, quod nemo concedit. Quapropter intelligi debent text. vniuersales loquentes, & præcipientes de omnibus bonis decimam solui, hoc est de omnibus bonis, quæ homo acquirat propria inquam actione, & labore. Quæ verò ei donantur, vel in testamento relinquuntur, non tam acquirat, quam ei acquiruntur.

4 Secundo, Dubitari potest quia ratione tenetur miles de militia, negotiator de negotio, artifex de artificio reddere decimas, & similiter advocatus de suo officio, qui comparatur militibus, & militate dicuntur, in *leg. advocati. Cod. de advocat. diuersor. iudiciorum. in priori tit.* siquidem hæc omnia iusta sunt stipendia laborum, & sicut qui domum vendit pretio iusto, non tenetur ex pretio decimam solvere, quia non magis acquirat, quam donat, similiter qui iusto stipendio labores proprios vendit, & locat, ex lucro acquisito non videtur pretium debere? Respondeo est iusta sint stipendia; quia tamen sunt fructus nostræ personæ: ea de causa debentur decimæ: sicut cum domus locatur, ex locatione debetur, quia est fructus, ita similiter labores nostri sunt fructus, & ita debentur decimæ in eam partem, quæ fuerint æstimata, & constat ex *cap. de ima. 16. q. 1.* & *cap. ex transmissa, de Decimis*, & tradit Rebuff. *tract. de decimis q. 3. Suar. 1. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 3. n. 3. & seq. & cap. 32. n. 1. & seq.* Fagund. *de quinto eccles. præcepto. lib. 1. cap. 2. n. 10.* Adpeto tamen deberi decimam ex fructibus tuo labore acquisitis, si fructus sint res mobiles, secus si immobiles. Quapropter Rex obtinens civitatem aliquam bello iusto, non tenetur ex rebus immobilibus decimam solvere; quia ita interpretatur consuetudo, forè quia lucrum illud rei immobilis paritum est plures fructus, ex quibus decimæ solui debent. At tenetur ipse, & quilibet miles ex lucro iustæ prædæ decimam erogare; quia est lucrum ex militia, & fructus illius, ex qua decennium debetur, iuxta *cap. decima 16. q. 1.* & notauit Fagund. *de decimis lib. 1. cap. 2. n. 12.* De pretio verò dato pro re vendita decimas non debes, nisi forè locum aliquod tibi ex venditione accerscat, quia pretium neque est fructus personæ, neque rei, sed est res vendita æquivalente.

5 Tertio, Dubitari de rebus iniuste acquisitis: Et sub distinctione respondeo: si sint iniuste, taliter quòd obligationem habeas restituendi, certum est, decimam non deberi; quia tibi non sunt acquisita, & constat ex *cap. ex transmissa, de Decimis*, ubi de licitè (id est iuste) acquisitis, & tradit glossa *ibi*. D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 2. Sylvest. *verbo decima. n. 12.* Lessius *de iust. lib. 2. cap. 39. dub. 3. n. 13.* Fagund. *de quinto Eccles. præcepto. lib. 1. c. 2. n. 14.* Suar. *t. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 32. n. 7.* Si verò retines iniuste, licet illicite acquisitis, vt quia accepisti ob fornicationem, vel homicidium, malâmve sententiam; tunc si peccatum sit publicum, decimam non deberi, quia Ecclesia non vult illam accipere, ne aliquo modo videatur tam male acquisita approbare. Si verò peccatum ex quo lucrum prouenit, non fuit scandalosum, debes decimas; quia cessat præsumptio approbationis, ita Sylvest. *verbo decima. q. 6. cum Hostiensis*. Azor. *suprà. cap. 31. q. 13. cum D. Th. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 1.* Suar. *lib. 1. cap. 31. n. 7. & 9. & 10.* Bonac. *de decimis. p. 3. n. 2.* Fagund. *de 17. Valen. disp. 6. q. 5. p. 3. in fine.*

6 Quarto dubitatur; quando hæc decimæ personales debeantur? Respondeo primò non deberi decimas personales, nisi ad finem anni, & in aliquibus rebus ad finem vite. Vnde fit, si quis lucrum ex negotiatione, militia, ludæ acquirat, & intra annum amittat, non debet solvere decimam, neque ratione

fatione rei accepta quam non habet, neque ratione iniuste accipionis; quia non erat debita quousque annus finiretur, vel vita terminaretur, ita Saa. verbo decima, num. 1. & Azor. lib. 7. cap. 35. q. 9. in fine, sed precipue q. 16. cum Abbate. in c. peruenit. n. 3. de Decimis, & glossa in c. reuertimini. in verbo annus. 16. q. 1. censent ad exitum anni esse solvendum. Rebuff. q. 12. num. 4. & leg. Suarez lib. 1. cap. 37. num. 3. qui computationem anni affirmat debere esse secundum communem cursum, vel debere assignari communi conventioni.

7. Quirò dubitatur; an deducenda sint expensæ, quæ in acquisitione lucifunt? Affirmatiue respondeo ex c. pastoralis. de Decimis, ubi Pontifex in negotiatione concedit, vt possint expensæ deduci prius quam decima soluantur ex lucro. Et licet in cap. non est, præcipiat Pontifex integre decimas soluere, atqueam deducantur villæ de bonis prædictis expensæ, & bona, quæ recitit non solum fructus prædiales, sed personales comprehendant; si quidem ait decimas esse solvendas de vino, agro, fructibus, negotiatione, militia, venatione, &c. tamen quia cap. pastoralis postestus est: & ibi conceditur expensæ deduci ex fructibus lucri; affirmare debemus cap. non est, solum de prædialibus decimis loqui, cum affirmat, ne expensæ deducantur, vt sic contra manifestam subsequentem decisionem non procedat; & ita tenet glossa. cap. non est. c. pastoralis de Decimis. & ibi Innocent. Panormit. & alij. Suar. de relig. lib. 1. de diuino cultu. c. 33. num. 2. Fagund. de quinto Eccles. præcepto, lib. 1. c. 2. num. 18. Ratio vero, quare in negotiatione deducantur expensæ, non in fructibus, & redditibus est. 1. quia in negotiatioe operatur manus hominis, sed in alijs præcipue operatur manus Domini. Secundò ne bis eadem res decimaretur, decimaretur inquam; quia est lucrum personale, & decimaretur quia pecunia decimata acquiritur. 3. Quia non reputatur lucrum, nisi id quod remanet deductis expensis. At in fructibus terræ, omnia quæ ex terra nascuntur, fructus nuncupantur, & semen quod terra est mandatum, nomen fructus obinet; cum in aliam formam, transfusurum est terra oriatur.

8. Quæ vero computari debent nomine expensatum, Respondeo omnia illa esse computanda, quæ ad vendendum, negociandum, vel lucrandum expendantur alijs non expensandis. Sic Suar. cap. 33. num. 6. Fagund. lib. 1. de Decimis. c. 2. n. 10. An vero sustentatio personæ, & seruicium, quæ absque illa negotiatione non fieret, computanda sit; Probabilitate non caret computandam esse; cum quia sunt expensæ factæ absolute in negotiatione, & lucro acquirendo; siquidem absque sustentatione propria, & familia non potest vllum lucrum acquiri, & hunc modum dicendi approbate videtur Rebuff. tract. de decimis. q. 11. num. 4. & 6. & Suar. cap. 33. num. 6. licet contrarium affirmet, hunc tamen non refutat, vt improbabilem: veretur tamen dire hanc licentiam: siquidem hæc sententia posita pauca essent, qui decimas personales soluere tenerentur, nisi negotiatores, & mercatores copiosi; cum in vestitu, & victu omnia ferè luera acquisita necessaria sunt insumere, tamen hoc non est magis momenti; imò videtur potius rationi consentaneum; vt solum ex lucro, quod illis accrescit, deducta conueniente sustentatione sua, debeantur decimæ, nam illud proprie est, quod lucrum vocatur, reliqua vero in acquirendo illo lucro consumuntur.

9. Sextò dubitatur de loco, ubi hæc decimæ debentur? Est affirmandum iure commun. Ecclesie parochiali, ubi quis habet domicilium, & Sacramenta suscipit, debet hanc decimam. cap. ad Apostolica. de Decimis, & cap. 2. de Sepulchris. in 6. & c. vlt. de parochiis, & alij. quæ referuntur. 16. q. 1. & Doctores communiter. Quod si quis habeat duo domicilia, & in vna parochia residat in hyeme, in alia vero æstate diuidat decimam. Si vero plura domicilia, vnum sit principale, aliud quasi accessorium, soluet decimam illi parochiæ, in qua habet principale domicilium. Quapropter semper attendi debet domicilium principale, etiam si parochianus toto ferè anno extra parochiam laborat, & de facto suscipiat Sacramenta; quia illud est per accidens. Quòd si nullibi habet domicilium, ibi debet soluere, ubi maiori parte habitat, & quasi domicilium ponit, ita communiter Doctores. Nau. art. 2. de decimis num. 3. Azor. lib. 7. cap. 35. q. 14. Suar. cum alijs lib. 1. cap. 21. n. 1. & 2.

10. Aduertendum tamen est hæc omnia procedere de iure communi, quod ferè in omni regione abrogatum est consuetudine, seu præscriptione contraria. Quare nullibi ferè decimæ personales sunt in vfu, vt ex doctoribus citatis constat, præcipue et Panormit. in c. cum homines, de Decimis num. 5. in fine, & passim docet Suar. tradit Valen. disp. 6. q. 5. p. 3. sine, & Saa verbo decima. n. 1. Quapropter consulenda est consuetudo.

PUNCTVM VII.

Ex quibus rebus, & qualiter decimæ prædiales soluendæ sint.

1. Decimæ prædiales, & mixtæ ex omnibus fructibus mobilium, & immobilium debentur, variis quæ exemplis explicatur.

- 2. Proponitur quædam obiectio, & soluitur.
- 3. Si ager ematur ex fructibus non decimatis non debetur, nisi vna decima.
- 4. Obstat Panormit. sed illi fit satis.

1. Vb prædialibus decimis mixta comprehendimus; quia Snaturam prædialium imitantur. Hæc omnes debentur ex omnibus fructibus, & prouentibus rerum mobilium, & immobilium. Habetur cap. tua nobis, cap. non est, cap. ex trans mixta, cap. nuncios, & alijs de Decimis. Idem constat ex varijs capitibus in decreto. 16. q. 1. & 7. & tradit D. Thom. ab omnibus receptus. 2. 2. q. 87. art. 2. Ratio est clara; quia omnium fructuum Deus est autor, & productor: debet ergo vt talis rectoris Decimarum oblatione, omnium illorum; quia non est maior ratio de his, quam de illis. Sed vt hæc omnia clarius explicantur, accipe exempla, in quibus aliqua esse potest difficultas. 1. non solum ex tritico, sed ex palea Decima debetur. Ita Abbas in cap. peruenit de Decimis num. 3. Fagundez de quinto Ecclesie præcepto, lib. 1. cap. 4. num. 2. Suar. cap. 34. num. 2. Azor. lib. 7. cap. 35. q. 9. Ratio est, tum quia ex grano debetur decima, cap. non est de Decimis, sed palea spectato rigore iuris granum est. Ergo ex illa debetur decima, tum quia palea inter fructus computatur, vt colligitur ex leg. aded. §. cum quis, ff. de acquir. rerum Domini. Vnde etiam si triticum decimetur post tituram manet obligatio soluendi paleam, nisi aliud consuetudine introductum sit. Item ex omnibus fructibus arborum, & ex oleis, & leguminibus, cap. ex multis, lib. 1. ibi de blado, & vniuersis leguminibus. Excipiuntur tamen minuta olea, quæ ex hortis colliguntur non ad lucrum, sed ad quandam commoditatem, & voluptatem suæ familie: ex his enim non videtur danda decima: ita D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. ad 3. Soto lib. 9. de iustit. q. 4. art. 2. ad 3. & indicat Suar. cap. 34. n. 7. circa finem. Item ex molendinorum prouentibus etiam ad ventum debetur decima, c. peruenit. cap. pastoralis, cap. ex transmissa. Quia absoluitur est rei fructus, & tradit Suar. lib. 1. de Decimis cap. 34. n. 3. Fagundez de quinto Ecclesie præcepto, lib. 1. cap. 4. num. 5. Similiter ex locatione domus, furni, piscinæ, aut prati, aut alterius cuiusvis rei decima debetur, c. commissum, cap. pastoralis de Decimis. Vnde à foriori ex ipsa herba, si in fasciculos colligatur, & vendatur, vel si arbores nemorum scindantur: ex omnibus his decima debetur; quia sunt fructus terræ, & lucrum, quod nobis accrescit, ita omnes Doctores. Si vero pratium non locetur, neque herba colligatur, sed tua animalia ibi pascant, non debes ex herba decimam; quia non videtur esse debita, quousque sit collecta, vel locationis ratione pretium datum. Ita Azor. supra. Ex animalibus vero debentur decimæ, vt de se constat, & de fructibus ab eisdem prouentibus, vt caseum, lac, butyrum, &c. & in apibus de melle, & cera habetur. cap. qui unque, cap. omnes, 16. q. 7. & c. nuncios de Decimis. De ipsis vero examiniibus, quæ denud prodeunt non videtur decima deberi; habentur enim quasi animalia syluestria, & industria personæ tribui debent, quod colligantur, ita Azor. supra. & cap. 34. n. 4. Ex genitura vero animalium syluestrium ait Suar. non solui decimam, nisi quando capiuntur, & interficiuntur. Plura alia exempla adducunt supradicti Doctores. Sed ex his facti est iudicium ferri: Aduertenda tamen est in omnibus his consuetudo, quæ si immemorabilis sit, sufficit ad excusandum decimam, vel anni 40. cum titulo vt ex dictis constat.

2. Solum obicit Suar. aduersus hanc doctrinam videri duplicem decimam ex illdem fructibus deberi; nam si quis locet litagnum ad piscandum, vel nemus circumdandum ad colligendas feras, tenetur ex lucro soluere decimam, quæ est quasi quædam decima omnium piscium, vel omnium animalium, quæ in illo loco sunt inclusa: ipse vero venator ex animalibus collectis tenetur etiam decimam soluere. Ergo iam ex eadem re duplex decima soluitur, quod est contra vltim. Ecclesie, vt sumi potest, ex cap. pastoralis, & colligit Abbas ex cap. non est de Decimis.

Respondet tamen & optime ipse Suar. duplicem decimam ibi solui, aliam inquam prædialem, aliam vero personalem, sed non ex eadem re. Soluit prædialem venditor, vel locator ex locatione piscinæ, vel nemoris; personalem venator, seu piscator. Et ita hic debet computare pretium datum pro locatione, & omnes expensæ factas in colligendis feris, & illis computatis de residuo decimam tenetur erogare, & consequenter non ex eadem re soluantur decimæ, sed ex ductis; siquidem iam pretium deducitur.

3. Dubitare tamen aliquis possit; an si ex pecunia, vel fructibus non decimatis ager ematur, fructus agri debeantur Ecclesie non solum quoad decimam partem titulo decimationis, sed etiam quoad aliam decimam, eo quod fuit emptus pecunia, vel fructibus non decimatis?

Respondeo probabiliter esse non solum in foro conscientiar, sed etiam exteriori decimam illam non deberi, sicut enim qui lucratur vltaria pecunia, aut agrum emit, non debet fructus soluenti vlturas; quia bona emptæ alicuius pecunia, non sunt eius, cuius est pecunia, vt doctè tradit Covarr. lib. 3. var. cap. 3. n. 6. Similiter neque ager emptus pecunia, aut fructibus non decimatis

comitatis erit Ecclesiarum, sed solius emptoris, atque adeo neque ex fructibus agri tenebitur restituere ratione huius emptionis, cuius sententia est Suar. *lib. 1. cap. 38. §. 8. & num. 12. & num. 13.* Probat ratione privilegij facti Ecclesiis non deberi; quia nullum inuenitur, vt expresse affirmavit Ioan. Andr. in *addit. ad Specular. tit. de emp. & vendit. §. 3.*

4 In contrarium tamen est Panorm. cum Innocent. & aliis in *cap. pastoralis. de Decimis. num. 6.* & monetur, quia in *cap. pastoralis*, dicitur de rebus acquisitis pecunia decimata non deberi decimam, nisi de lucro. Ergo à contrario de rebus acquisitis pecunia indecimata debetur decima ultra lucrum? Respondeo negando consequentiam. Nam argumentum à contrario sensu efficax non est semper, & præcipue cum Pontifex ibi parum curet acquisita res sit pecunia decimata, vel indecimata: de hoc enim non agit Pontifex, sed solum dicit in illo *cap. decimam deberi ex iniquitate*, sed solum dicit in illo *cap. decimam deberi ex iniquitate* lucro personali deductis prius expensis in illo factis, siue lucrum acquisitum sit pecunia decimata, siue indecimata, de hoc enim non curat, de fructibus vero acquisitis affirmat deberi decimam antequam expensæ deducantur.

PUNCTVM VIII.

Quomodo, & quo loco, hæc decima prædialis soluenda sint.

- 1 Debetur decima ex omnibus fructibus, antequam pensio, vel expensæ deducantur.
- 2 Soluere decimam ex fructibus notabiliter deterioribus peccatum est graue.
- 3 Ex fructibus agri culti propriis expensis, vel per colonos decima debetur semel.
- 4 Soluenda est decima fructibus perceptis, neque opus est petatur.
- 5 Fructus indecimati non sunt sine consensu clericorum in horrea mittendi.
- 6 Soluenda est decima prædialis Ecclesiis Parochialibus, in qua situm est prædium.
- 7 Idem est dicendum de Decimis mixtis, quæ ex fructibus animalium proueniunt.
- 8 Quid si in una parochia animalia pascant, & in alia accubant. Probabilius est inter utramque decimam esse diuidendam.
- 9 Probabile est aliquam partem huius decimæ deberi parochiis, in qua Dominus Sacramenta recepit.
- 10 Supradicta intelligenda sunt de iure communi, consuetudo tamen inspicienda est, & quod tempus ad hanc consuetudinem introducendam requiratur, vt una Ecclesia aduersus aliam præscribat.
- 11 Proponitur quædam obiectio de decimis mixtis & fit illi satisfactio.
- 12 Decima ex noualibus qui in loco soluenda sunt, cum distinctione respondetur.

Respondeo decimam soluendam esse ex omnibus fructibus supradictis integris, antequam pensio aliqua, vel tributum deducatur, vel expensæ aliæ compurentur. Est conclusio definita, *cap. cum non sit, de Decimis. c. p. tua nobis. c. non est, cap. cum homines, cap. pastoralis eodem, tit.* Ratio est; quia decimæ soluuntur in recognitionem diuini Dominij, quod & ante omnia iura est, & ad omnes fructus se extendit. Conueniens ergo fuit, vt ex omnibus fructibus nullis detractis pensionibus, expensis, vel tributis soluantur, neque obstat, *Lex tit. Cod. de Fructibus, & leg. fundus ff. familia erei se fundus leg. fructus, ff. soluto matrim.* Vbi affirmatur illos tantum censeri fructus, qui remanserint deductis expensis: cum autem ex fructibus tantum debeat decima; effici videtur non deberi ex omnibus fructibus, nisi prius deducantur expensæ, scilicet feminis æstimatio, & pretium pro colendo agro, & colligendis fructibus, vel reparanda domo, quæ laxari debet: solum enim quæ remanent sunt fructus. Non inquam obstat supradictæ leges; quia non loquuntur de fructibus prout oriuntur ex terra, seu naturaliter, in hac enim acceptione certum est omnia quæ oriuntur ex terra dici fructus terræ: & in hac acceptione canones supradicti accipiunt fructus, cum mandant ex illis decimas esse soluendas; siquidem exprimitur neque deducendas esse expensæ, neque tributa soluenda: sed loquitur tantum de fructibus, quatenus sunt lucrum vsusfructuarij; & in hac acceptione verum est deducendas esse expensæ quia solum remanet deductis expensis. Haber rationem lucri, ex quo inferunt Doctores, cum alicui legatur vsusfructus alicuius fundi debere Dominium fundi computare sumptus, quos in colligendis fructibus fecit, iuxta *leg. fund. ff. de vsufructu legato*. Quia solum intelligitur legari commoditates, seu lucrum, quod ex illo fundo debet prouenire, non omnes fructus prouenientes ex ipso fundo; aliis obligaretur Dominus fundi, cui est fundus legatus gratis alteri inferuire. Secus verò dicendum est, quando legatur fundus, & vsusfructus alicui cum obligatione soluendi alteri pensionem, seu illorum fructuum partem; tunc

enim expensæ deduci non debent; quia in tali legato commoditas tantum illius, cui soluenda est pars fructuum videtur spectari, colligitur ex *cap. tua nobis, de Decimis* & in hac doctrina conueniunt omnes Doctores. Innocent. in *cap. pastoralis*, & Panorm. *lib. 9. quos sequitur Franciscus Suar. lib. 1. c. 35. n. 4. §. 6. & Lessius lib. 2. de Decimis. c. 39. dub. 3. num. 16. Fagund. de quinto Ecclesia precepto. lib. 1. cap. 4. num. 6. Bonac. disp. ult. de quinto Ecclesia precepto. §. 5. p. 3. in fine.*

2 Ex supradicta conclusione inferitur primò, grauitate peccare qui decimam debitam Ecclesiæ solueret ex fructibus notabiliter deterioribus; cum enim decima pars debita sit ex omnibus, & tam meliora, quam deteriora manu Dei contingant, de omnibus æque decima debetur. Quocirca neque tenetur meliora eligere, neque potest deteriora dare. Sed bona fide mediocriter inquam tribuere; aliis si hoc fiat in parte nobili peccatum graue iniquitatis, & sacrilegij committet, & decimarum fraudulens vocabitur, penæque impostæ fraudatoribus decimarum illum comprehendenti: ita Lessius *lib. 2. c. 39. dub. 3. num. 16. synucl. verbo decima num. 15. §. 3. Fagund. de quinto Ecclesia precepto. lib. 1. cap. 4. num. 7. Bonac. disp. ult. de quinto Ecclesia precepto. §. 5. p. 3. n. 16.*

Secundò inferitur quomodocumque ager colatur sine propria persona, siue per mercenarios deberi decimam ex integris fructibus; illa autem soluta, neque Dominus, neque colonus, neque mercenarius ex se sibi contingenti tenetur decimam soluere; aliis ex eadem re bis decima esset soluenda. Vnde si Dominus agri conduxit omnes fructus pretio sibi dato, intelligendum est conductionem fuisse factam de omnibus fructibus exclusâ decima, quia hæc Ecclesiæ debetur, & sic in conductionem intrare non potest, neque ratione illius potest colonus pretium offerre. Quod si colonus colat agrum pro aliqua parte fructuum sibi data in pretium laboris, de tali fructu; tanquam de lucro personali debet decimam. Hac autem non videtur esse in vsu: Dominus autem semper tenetur de integris fructibus decimam soluere, neque pretium, neque pensionem, neque aliquid aliud tributum potest antea extrahere. Neque feminis æstimationem, etiam postea vix colligitur quòd feminatum fuit; quia omnia, quæ ex semine proueniunt fructus terræ sunt, & de manu Dei proueniunt. Sic Sorus *lib. 9. de iust. §. 4. art. 2. Suar. lib. 1. cap. 35. n. 7. & 14. Lessius supra, & communiter Doctores.*

4 Quando verò soluenda sit hæc decima prædialis debet Pontifex, in *cap. cum homines, de Decimis. ibi mandante. v. s. t. m. fructibus collectis decimam, per soluant.* Vnde sufficit esse perceptos, quamuis non sint perfectè collecti, *leg. si eius, ff. de rei vindicac.* vbi dicitur perceptionem fructus accipere debemus enim perficere collecti: sed etiam cepti ita percipi, vt terra continere fructus desierit, veluti si oliuæ, vel vicia extraxerint, & nondum ab aliquo vinum, vel oleum factum sit sicut ipse fructum accepisse existimandum sit, sic ibi, consuetudo tamen consultenda est. Solum adueto in fructibus animalium non esse decimam soluendam, quousque factus sine matre vitæ possit; quia vsque tunc nullus est villaris, ita Lessius *supra, & Suar. cap. 37. lac, caseum, & butyrum;* quia tractu temporis colligi debet in fine illius est soluenda decima, vt notat *idem Suar. Lana verò, cum oues tondentur, & similitèr etiam consili debet consuetudo, an necesse sit peti decimas (hoc est prædium monere parochianos) vt soluantur.* Dico ergo iure communi multò probabilius esse debere solui, antequam penetur tum quia statim solui debent, vt in *dicto cap. cum homines.* Tum etiam quia sunt debite eo ipso, quod sint fructus collecti, ita Abbas, & Auchartan in *cap. peruenit. Conarr. lib. 1. cap. 17. n. 8. & n. 12. Bonac. disp. ult. de præceptis Ecclesia. §. v. c. 4. n. 2. Suar. cum aliis lib. 1. cap. 37. Azor. lib. 7. cap. 5. §. 17.* (Est contrarium teneat Cardin. in *c. peruenio, de decimis, & Archidia. in cap. 1. decimis, in 6. & Paris. cons. 15. in 1. volum.* requirentes monitionem, sed intelligendi sunt, vt parochianos excommunicatione feriat, non tamen vt à culpa excusetur, vt bene doctores pro nostra sententia allegati explicant.

5 Tandem inquires an decima deferenda sit ad Ecclesiam, seu in horrea clericorum, an satisfacies, si reddas in agro, vel in vinea, vel in tua domo? In qua re 1. adueto fructus indecimatos tritici, vini, paleæ, & similia non esse mittendos in horrea propria, & aliis miscendis sine consensu clericorum, vel illorum, quibus decimæ debentur; quia hoc non potest sibi iniuria Ecclesiæ fieri, quod si monitus clericus noluerit decimam accipere, tunc potesit recondere, vel in area relinquere, neque teneris expectare, vt aduertit Guertier, *cap. 21. n. 43. & Suar. supra. num. 7. cum Covarr. Hostiensis, & Rebuffo, Bonac. dicto. p. 4. Referre verò ad propriam domum clericorum iure communi non debetur: quia nullibi hoc est sancitum: ita Gloss. *cap. cum homines, verbo fructibus.* Adrian. *quod lib. 5. art. 1. §. 1. Suar. cum aliis supra. n. 6. Bonac. p. 4. in fine.* Spectanda tamen est consuetudo, vt bene dicit Syluest. *verbo decima. §. 9. & Azor. supra. §. 15. sine.* Bonac. *dicto. p. 4. & doctores communiter.* quæ consuetudo sufficit, si decem annis vigerit, ei enim ad stabilendam legem de re, quæ iure non est prohibita sufficit, vt affirmauit multis relatis Lessius *libro secundo. cap. 6. dub. 14. num. 46.**

num. 46. & notat in presenti Suar. cap. 37. num. 8. Bonacin. *supra*.

6 Tandem de loco, in quo soluendæ sint hæ decimæ, dicendum est iure communi soluendam esse decimam prædialem Ecclesiæ parochiali, in cuius iurisdictione situm est prædium, etiam si parochianus alibi habitet, recipiatque Sacramentum definitur expressè, *cap. ult. de Restit. spoliar. in 6. ubi præsumuntur iniuste occupate decimas, qui eas exigunt ex prædiis in aliena parochia constitutis, cum manifestum sit (nisi aliud ostendatur) eas de iure communi ad eandem Ecclesiam pertinere, Idem habetur in cap. cum contingat. cap. ad Apostolicas. cap. cum sint homines. cap. cum in iuro. de Decimis. c. ult. de Parochiis: & in hac conclusione Doctores omnes conveniunt: contentiones tamen huius constitutionis ea sunt, ut iura Ecclesiæ, & decimæ firmæ permanent, neque ex mutatione personarum variarentur.*

7 Naturam harum decimarum sequuntur mixtæ, quæ ex fructibus animalium proveniunt. Quocirca ubi pascunt, ubi accubant, & dormiunt, debentur decimæ, tametsi Dominus alibi commoretur, sic *glossa. in cap. 1. de Decimis. 15 q. 1. verbo pascit. Rebuff. tract. de decimis q. 6. num. 25. Suar. 1. de relig. lib. 1. de diuino cultu c. 21. n. 8. Fagund. de quinto Eccles. præcepto lib. 1. cap. 5. n. 5.* Unde si in hinc in vna parochia pascunt, & aliter vero in alia, in alia vero accubant. Decimæ tunc diuidende, neque parochiæ ubi Dominus assitit; debet aliqua pars solui, si greges ibi nulla anni parte commorantur, est communi sententia, quam tenet *glossa. cap. ad Apostolicas D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. ad 2. & Soto ibi. Rebuff. 1. de decimis. q. 6. num. 25. & q. 8. n. 11. Azor. lib. 7. cap. 35. q. 15. Fagund. de quinto Eccles. præcepto lib. 1. c. 5. num. 6. & 7. Suar. lib. 1. c. 21. num. 7.* qui optimè aduertit non debet decimas parochiis illis, per quas huiusmodi greges transiunt, etiam si ibi aliquo temporis spatio commorentur: aliàs per plures, & innumeratas partes esset hæc decima diuidenda: consentit Fagundez *supra* num. 8.

8 Sed quid si in vna parochia animalia pascantur in alia vero accubant, fixamque casiam habeant, seu domicilium? Duplex est sententia. Prima affirmat parochiæ in qua pascunt, integrè debent. Tum quia ex fructibus prædiorum fetus provenit, tum quia fetus decimarum succedit decimæ, quæ colligenda erat ex herba, quam animalia pascunt: sic D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. ad 2. Alea. 3. p. q. 1. memb. 4. art. 4. in fine. Sotus lib. 4. de iust. q. 4. art. 3. ad 2. Fagund. de quinto Eccles. præcepto. lib. 1. c. 5. n. 10. Secunda sententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, est si prædicta sit satis probabilis affirmat inter utramque parochiam decimam esse diuidendam, tametsi maior pars competere debeat parochiæ, in qua pascunt animalia, quam ei, in qua accubant, & fixam habent casiam. Mouetur; quia ad sustentationem animalis, & productionem fetus non solum pascunt, sed & cubitus, requiesque necessaria est. Ergo parochia illa, quæ hunc cubitum præbet, defraudari non debet fructu inde proveniente. Sic Rebuff. tract. de decimis. q. 6. n. 16. inclinatur Suarez 1. 1. de relig. lib. 1. de diuino cultu. cap. 21. num. 10.

9 Sed inquires; an sit probabilis aliquam partem huius decimæ mixtæ debent parochiæ illi, in qua Dominus habitat, recipitque Sacramenta, tametsi armenta alibi pascant, & cubent? Respondeo probabiliter esse sic Nauarr. *conf. 1. de decimis. n. 10.* Ratio est, quia de iis decimis nulla est constitutio expressè assignans debent Ecclesiæ in qua armenta resident, vt bene notatur Suar. *supra* num. 7. Cum ergo vocentur mixtæ, quia medium sunt inter personales, & prædiales, & personales decimæ debeantur parochiæ, ubi persona residet, prædiales, ubi prædium existit; hæc decimæ, quæ medium sunt inter utrumque, diuidi debent inter parochiam in qua armenta resident; & in qua persona residet saltem quoad quartam partem, quam assignat Nauarr.

10 Verum etsi hæc omnia de iure ita sint, consuetudine tamen, præscriptione, aut priuilegio introduci potest, decimas prædiales, & mixtas non solum Ecclesiæ, in qua situm est prædium, vel greges pascuntur, sed alteri Ecclesiæ extraneæ, aut ei, in qua Dominus prædij, & gregis habitat. Ita Doctores omnes, & sumitur ex prædictis. Difficultas autem est, quod tempus requiratur ad hanc consuetudinem, vt scilicet vna Ecclesiæ præscribat in exigendis decimis contra aliam, cui de iure decima debita erat? Probabilior sententia affirmat requiri consuetudinem 40. annorum, & videtur definitum in *cap. ad videndum de Priuilegiis*: ubi expostulatur tempus 40. annorum ad præscriptionem decimarum vnius Ecclesiæ contra aliam priuilegiatam, & *cap. ad aures de præscript. & cap. 1. de præscript. in 6.* quadragenariam præscriptionem cum titulo inter diuersas dioceses requirit, & immemorialem sine titulo. Est probari potest efficaci ratione: nam ad præscribendum in iis que sunt contra ius tempus quadragenarium cum titulo, & sine titulo immemorialem requiritur. At qui hæc præscriptio soluendi decimas alteri parochiæ ab ea, in qua est prædium, vel greges pascuntur, est contra ius; siquidem, vt diximus, ius commune determinat, vt Ecclesiæ, in qua situm fuerit prædium decimæ

soluantur, vt constat ex verbis allatis *cap. ult. de Restit. spoliar. & cap. cum in tuas de Decimis*, ubi ad quas, (id est, Ecclesias in quibus prædia sita sunt) de iure communi spectat perceptio decimarum. Ergo ad hanc præscriptionem introducendam necessarium tempus 40. annorum cum titulo requiritur: quia hoc ius non tam vi consuetudinis, quam vi præscriptiois videtur introduci: cum hac consuetudine Ecclesia intendat non se à decimis eximere, sed ius denud aduersus Ecclesiam acquirere, atque ideo conditiones omnes requiruntur præscriptionis: & ita latè, & eleganter probat Ludouic. de Mol. tract. 2. de iust. disp. 72. & 75. definitionem Bonic. 8. in cap. 1. de præscript. l. 6. ubi conclusionem prædictam Bonifacij expressè affirmat. Aduertit tamen Glossa, & optimè ibi. Si vna Ecclesia aduersus aliam possidentem decimas alterius Ecclesiæ extra territorium vtriusque existentis velit impetere, sufficere Ecclesiæ possidenti, vt à præscriptione, seu possessione non remoueat, 40. annos, neque titulum requirit, quia ibi licet ius sit iam præscriptum, non tamen facit pro percent. Eandem sententiam tenet Suar. lib. 1. cap. 21. num. 7. Qui dicit contrariam intelligi non posse, nisi in casu quo dubium esset ad quam Ecclesiam prædium pertineret; tunc enim affirmat consuetudinem decem annorum videri sufficientem ad præscribendum, cum in iis ius non resistat: similiter etiam in decimis mixtis, cum non sit ita expressum in iure ad quam Ecclesiam hæc decimæ pertineant decem annos sufficere, quia in iis, que non sunt contra ius, sed præter ius consuetudo longi temporis tantum requiritur. At in iis decimis non est contra ius illas soluere Ecclesiæ, ubi Dominus habitat? imò videtur iuri, & rationi conforme Ergo.

11 Solum obici potest, *cap. de quarta, de præscriptionib.* ubi clericus quidem aduersus Episcopum 40. annorum præscriptione se defendit de non soluenda quarta, & *cap. cum pastoralis, de iure patron.* ubi Clerici, vel Monachi Ecclesias à laicis relictas possederant sine consensu diocœiani quadragenariæ possessione, neque titulus fuit expostulatus; & tamen his præscriptionibus ius resistit. Ergo ad præscribendum decimas vnius Ecclesiæ contra aliam non debet titulus expostulari; sed sufficit quadragenaria præscriptio? Respondeo in illis casibus non requiritur titulus; quia non præsumitur de mala fide in possidentibus: non enim ipse clericus incepit possidere aduersus Episcopum, sed successit prædecessori, & similiter Monachi non de manu laicorum acceperunt Ecclesias, sed successerunt aliis, qui illas acceperunt, & præcipue quia consensus Episcopi facit ibi præsumitur, cum non sit inuitatum dare consentum. At in decimis soluendis Ecclesiæ extraneæ propria nunquam censetur consentire, neque videtur posse propria autoritate ea de causa ad præscriptionem aduersus illam titulus necessarius est, vel consuetudo immemorialis, ita Mol. *supra*. Sed hæc responsio mihi non satisfacit; quia *cap. 1. de præscript. l. 6.* absolute dicit ubique ius commune est alicui contrarium non sufficere bonam fidem, sed necessarium requiri titulum Quocirca illa iura allegata, & *cap. ad aures de præscriptionib.* ubi quadragenariæ possessio requiritur in iis que sunt iuri communi contraria, nullaque sit mentio, de titulo explicanda sunt per hoc *cap. 1. de præscript.* & iuxta illud intelligi, a que ad eod. dicendum secundum antiquum ius sufficere quadragenariam possessionem, non verò iuxta hoc nouum ius traditum in *cap. 1. de præscript. lib. 6.* Tertio, Respondeo cum Couarr. lib. 1. var. cap. 17. num. 7. dupliciter ius commune in possessione alicuius posse esse tibi contrarium. Primo, ex eo quod res de facto alteri sit applicata. Sicut enim fundus Petro applicato omnes fructus illius præsumuntur sui esse; in quo casu non tibi ius commune vetat seruirent habere in illo. At si tibi prohiberet seruirent habere, titulus esset necessarius ad præscriptionem; quia tunc ius commune tibi propriè resistit; in alio autem casu non propriè, sed indirectè. In soluendis verò decimis alienæ parochiæ resistit ius commune prohibens sæpè aliis dari, & non solum applicat fructus propriis parochiis, sed de facto prohibet ab aliis suscipi. Tunc ergo titulus est necessarius.

12 Sed quid dicendum de noualibus, quo in loco soluenda sunt? Vt est ager, qui nunquam seminatus fuit, nec fructus produxit, & denud producit fructus. *cap. quid per nouale. de verbor. significat.* Ea vocantur in iure noualia. Quæstio ergo est ad quam Ecclesiam decimæ illorum fructuum pertineant? Respondeo si in nullius Ecclesiæ parochialis territorio existant, ad Episcopum decima debet pertinere: habetur *cap. quoniam, de Decimis.* Si verò existant intra terminos alicuius Ecclesiæ parochialis ad illam debent pertinere. Quod si decimæ illius Ecclesiæ applicatæ sint alteri Ecclesiæ sub verbis generalibus, & indefinitis, quæ clarè non continent noualia, sed possunt explicari de decimis, & rebus, quæ vique ad illud tempus coli consueuerant. Probabilius censet ad Ecclesiam, in qua situm est prædium pertinere, neque priuilegium, aut consuetudinem præscriptam exigendi decimas illius Ecclesiæ posse obligare, vt decimæ horum noualium tribuantur. Ratio est; quia consuetudo, vel priuilegium exigendi decimas ex prædiis, & fructibus alterius parochiæ est contra ius commune; proinde odiosum; debet ergo restringi, & non ampliari, iuxta *cap. tua. 1. de Scilicet de Decimis*, ubi id videtur expressè definitum. Ait enim Pontifex,

Pontifex, neque occasione decimationis antiquæ (licet in feudum decimæ sint concessæ) sunt decimæ noualium vsurpandæ, cum in talibus non sit extendenda licentia, sed potius restringenda. Idem sumitur ex *cap. 1. de Decimis. in 6. & hanc sententiam probat optimè. Couarr. lib. 1. var. cap. 17. n. 13.*

Neque obstat, *cap. ex parte de Decimis*, ubi insinuat contrarium. At enim Pontifex cum tibi, quod maius est, sit concessum, videlicet vt de laboribus terræ parochiarum suarum cum integritate percipias, de noualibus eas exigere satis potes; quia ubi maius conceditur minus concessum esse videtur. Ergo si priuilegium, aut consuetudo obtinuit, vt decimæ alicuius parochiæ, alteri extraneæ soluerentur, noualia etiam, quæ minus sunt debent solui. Non inquam obstat; quia ibi non fuit concessum aliquid contra ius, sed potius decimæ, quæ iuxta commune ius debebantur parochiæ propriæ, etant ab extraneæ vsurpatæ, & tunc ait Pontifex concessio principali, & maiori minus concedi, vt bene Couarr. *suprà*. At quando ius, vel consuetudo à iure communi exorbitat, vt est priuilegium soluedi decimas prædiales extraneæ parochiæ, non venit in concessione maioris minus concessum, vt latè, & eruditè probat. Thom. Saph. *lib. 8. de dispensat. disp. 1. à n. 4. & præcipue, ar. n. 32.*

PUNCTVM IX.

Quæ personæ possint decimas possidere, & præscribere.

- 1 Duplici titulo officij, vel conuictionis decimæ possideri possunt.
- 2 Laici non possunt habere ius spirituale percipiendi decimas, neque secundum hanc rationem illas potest præscribere.
- 3 Titulo conuictionis, aut donationis bene potest laicus decimas possidere.
- 4 Beneficiatus ad breue tempus potest decimas sibi competentes locare, aut vendere.
- 5 Excipiuntur aliqui casus, in quibus ex autoritate Episcopi possint ad vitam decimæ laicis conferri.
- 6 In feudum, vel in perpetuum non possunt decimæ laicis conferri nisi autoritate summi Pontificis, semel tamen collatæ possunt autoritate Prælati illius Ecclesiæ alienari.

Dupliciter quis possidere potest ius percipiendi decimas, vel ratione ministerij, & officij, Ecclesiasticæque exercitij, vel titulo conuictionis, emptionis, donationis, aut obsequij temporalis præstiti, vel præstati Ecclesiæ. Qui primo modo accipit decimas, accipit eas proprio iure, & nomine, & ius accipiendi decimas pro tali ministerio spirituale est, vt de se constat. Ius verò accipiendi decimas ortum ex aliis titulis temporale est. His positis.

2 Respondeo laicum non posse habere ius spirituale percipiendi decimas, neque eas secundum hanc rationem posse præscribere. Desinitur variis textibus de decimis, præcipue *e. quædam. cap. prohibemus. & in decreto. 16. q. 7. specialiter cap. decimas. ubi ait Pontifex* x decimas, quas in vltim pietatis concessas esse canonica auctoritas demonstrat à laicis possidere auctoritate Apostolica prohibemus; & in *cap. causam qua de præscriptis. absolute* affirmatur non posse laicos decimas præscribere. Intelligi ergo debet secundum hanc rationem, secundum quam ipsi laici incapaces sunt præscriptionis, vt potè personæ, quæ hunc titulum spirituale habere nequaquam possunt: siquidem non possunt habere officium, & ministerium ex quo ortum habet: sic Doctores omnes.

3 Verum posse laicum decimas possidere titulo locationis, & emptionis, aut donationis, nulli potest esse dubium, cum videamus sæpè Ecclesiæ laicis vendere decimas, illas locare, aut pro seruitijs factis, vel faciendis donare, sed tunc non exigunt decimas quasi sibi, & ratione proprietarum personarum debitas, sed debitas prius Ecclesiæ, & ratione alicuius temporalis ministerij sibi applicatis, & secundum hanc rationem possunt laici 40. annorum præscriptione cum titulo, & immemoriali sine titulo decimas possidere. Couarr. *cap. 17. num. 5. §. sed si dubitetur. Lessius cap. 6. dub. 10. & c. 39. dub. 4. num. 19. & Azor. lib. 7. cap. 36. quæst. 11. & Suar. cum aliis tract. 1. lib. 1. cap. 27. n. 4.* Ratio est, quia laici capaces sunt decimas possidendi hoc titulo, & hac ratione. Possunt ergo præscribere. Et confirmo, secundum hanc rationem possunt priuilegio habere ius decimas exigendi; quia illius sunt capaces. Ergo & consuetudine poterunt acquirere: nam præscriptio immemorialis priuilegio comparatur, & eandem vim habet in persona capaci, *cap. super quibusdam de verbor. significat. & ibi Glossa multis allegatis. Vt autem præscriptio legitima sit, posito quod non adit titulus affirmat Suar. debere adesse famam, & opinionem simul cum possessione immemoriali ex aliquo titulo legitimo illas possidere. Nam cum laicus incapax sit exigendi decimas proprio nomine, titulo, ac iure, nunquam potest præscriptionem acquirere pacifica possessione tantum, nisi in vi alicuius tituli iusti, ratione cuius decimas exigat. Requiritur ergo fama, &*

opinio tituli: verum ego existimo ex sola immemoriali possessione colligi sufficienter iusto titulo possidere, neque necessariam esse aliam probationem præter possessionem pacificam immemorialem; ex qua probata præsumitur donatio, locatione, feudo, aut alia via decimas prædecessoribus suis fuisse concessas. Quapropter licet in vi possessionis colligendi decimas nunquam laicus decimas præscribere possit. Et secundum hanc rationem verum sit, laicos decimas præscribere non posse, vt ait Pontifex. *cap. causam de præscriptis. præscribit tamen in vi facultatis, & donationis, quæ præsumitur concessa, quotiescunque à tempore immemoriali illas recipit: sic affirmit Couarr. Azor. & Lessius supra*, qui solum possessionem immemorialem requirunt ad sic præscribendum, & hac ratione præscribit ius patronatus aduersus Ecclesiæ, vel laicum sine probatione tituli, & concessionis, sed probata possessione præsumitur titulus, & facultas adfuisse; licet non appareat.

4 Sed inquires. Qui possint locare, vendere, aut donare laicis hoc ius temporale percipiendi decimas? Respondeo clericum beneficiatum propria auctoritate ad breue tempus posse decimas suas locare, aut vendere, *cap. 2. de locato. Vocatur breue tempus, quod est intra decimam. ita Abbas in cap. quædam de Decimis*: imò in sententia *Glossæ* ibi tempus breue reputatur via hominis. Vnde quilibet propria auctoritate potest decimas locare, aut vendere ad vitam, ita refert vt probabile Azor. *lib. 7. cap. 36. q. 14.*

5 Verum ubi recepta est *extraneæ Pij 2. quæ incipit ambitione de rebus Ecclesiæ non alienandi*, nulla conuictio, aut locatio etiam auctoritate Episcopi fieri poterit, quæ triennio excedat: quæ limitatio non extenditur ad decimas, quæ laicis conferuntur in stipendium pro obsequio Ecclesiæ præstito, quia vt bene dicit Suar. *cap. 25. num. 10.* in hoc contractu Ecclesiæ non conducitur decimas, sed potius conducitur alterius operæ decimis ipsius Ecclesiæ, quod nulla ratione est prohibendum, etiam si ad vitam fiat. Similiter etiam non videtur prohibendum Episcopi dare laicis ius ad tempus, vel ad vitam exigendi decimas ratione alicuius magni obsequij, & beneficij facti Ecclesiæ, quale esset, si suis sumptibus maximè Ecclesiæ inferuisset, si eam à tyranno defendere, talis enim donatio remuneratoria, aut feudalis nulli inuenitur prohibita. Nam in concilio Lateranensi, de quo statim solum alienationis perpetuæ, & feuda, aut emphyteusis perpetuæ prohibentur: & ita hanc sententiam affirmat esse communem Couarr. *lib. 1. cap. 17. num. 5. adducitque Card. & Bald. & Suar. lib. 1. cap. 26. n. 1.*

6 Difficultas autem solum est, an possint prælati inferiores ex aliqua graui causa (hæc enim semper supponitur, vt licet fiat) dare huiusmodi decimam in feudum perpetuum, vel laici, qui illas habent alijs alienare ex consensu Prælati?

In qua difficultate respondeo ante concilium Lateranense celebratum ab Alexand. 3. etiam Episcopi poterant, sicut & Pontifex has decimas infeudare: ob abusum autem, & prodigalitatem Episcoporum in decimis concedendis in illo concilio facultas hæc sublata est: vt colligi potest ex *cap. quædam de Decimis. & ibi Glossa. & doctores communiter*, qui de feudo perpetuo affirmant Pontificem loqui, & manifestè probatur ex *cap. cum Apostolica de iis, quæ sunt à prælato in fine. Decimæ verò à laicis possesse ex consensu prælatorum ante illud tempus, vel post illud ex concessione Pontificis licite possunt retineri, imò de consensu prælati illius Ecclesiæ, quæ accepterunt, alteri donare. Possunt enim laici pro loco, aut monasterio donare, aut transmittere huiusmodi feudum, neque requiritur, vt consensus capituli, aut tractatus accedat, quia hæc non est iam alienatio, quàm reuocatio decimæ à laico detentæ ad vltim Ecclesiasticum ita *e. cum Apostolica de his, quæ sunt à prælato. & ibi doctores*, & expressè notat Lessius. *lib. 2. c. 19. dub. 4. n. 10. Azor. lib. 7. cap. 36. quæst. 13.* imò non solum laicum posse feudum iuste possessum pro loco donare, aut transmittere ex consensu Episcopi: nam sine illo non potest, vt constat ex *tota causa, 16. quæst. 7. & cap. cum & plantaro de Priuileg. sed etiam alicui laico concedere, fuit sententia *Glossæ* in *cap. prohibemus de Decimis*, & Cardin. ibi Ioann. Andr. in *cap. de præscriptis. in 6. Syluest. decima. quæst. 10. Couarr. cap. 17. num. 5. §. præter hæc. Suar. cum aliis lib. 1. cap. 16. num. 7.* Ratio est, quia in *cap. prohibemus* solum dicitur, ne laici decimas cum periculo animarum suarum possidentes in alios laicos transferant. Ergo qui cum animarum suarum periculo non possident, poterunt eas transferre; siquidem de facto debebant transferre, si forè in illis linea suæ generationis non finitur. Adde in huiusmodi translatione non alienatur feuda, sed iam alienata consentit Episcopus, vt alius retineat. Quare Episcopus non dat feudum, sed laicus ex consensu Episcopi. Verum Suar. loco *suprà* citato non solum affirmat posse laicum ex consensu Episcopi feudum in alium extraneum transmittere, sed etiam feudario, qui erat vltimus possessor, defuncto posse Episcopum alteri infeudare, mouetur ex *e. 2. de Feudis*. ubi Episcopus iurans non infeudare bona Ecclesiæ, potest non obstante iuramento infeudare bona, quæ antea erant data in feudum: non enim sub iuramento infeudandi de nouo, comprehenditur feudum antea iam datum. Similiter etiam sub prohibitione facta non infeudandi in perpetuum**

perum comprehendendi non debet feudum antea iam datum, etiam mortuente ultimo possessore. Et ratio est efficaciam illa bona etiam mortuente ultimo possessore non censentur sub dominio vestri Episcopi, neque ad Episcopum pertinere, quousque ipse eas acceptet, & per acceptationem in suis bonis incorporentur, vt tradit Panor. cum aliis, in c. vt super de rebus Ecclesie non alienand. Ergo antequam acceptet potest in feudum dare: in hoc enim non alienat bona Ecclesie, sed iam alienata non vult ea acceptare: neque mensur Episcopi appropriare, grauis tamen causa debet vigere, vt licite hoc fiat, licet sine illa factum teneat. Sed hac latius examinauimus, cum de alienatione bonorum Ecclesiasticorum habetur sermo.

PUNCTUM X.

Quibus personis Ecclesiasticis iure communi debeantur decimae.

- 1 Clerici beneficiati debentur decimae.
- 2 Religiosi, aliisque clericis non beneficiati non debentur decimae iure communi; bene tamen ex privilegio.
- 3 An teneantur parochiani sustentare beneficiatum, si decimae, quas soluant, alteri sunt applicatae? Proponitur dubitandi ratio.
- 4 Nulla est applicatio decimarum facta loco pio, si beneficiatus congruam non habet.
- 5 Qui beneficium per vicarios inseruit, tenetur eis debitam sustentationem tribuere.
- 6 Casu quo pensionarius beneficiato non tribuat sufficiens stipendium, non tenentur parochiani duplicatas decimas soluere.

Tempore nascentis Ecclesie omnia erant communia, ac prout de cetero clericorum decimae debita erant, quas Episcopus inter eos pro qualitate, & mensura laboris, ac necessitatibus impendebatur: ita colligitur aperte ex cap. peruenit, cap. omnes, dist. 16, quae ff. 7. & in c. 1. huius causae, & quae sit Gregor. Decimas sub manu Episcopi fore censemus, vt ille qui ceteris praesertim, omnibus iuste distribuat. Post factam vero distinctionem parochiarum, & signatis clericis qui ibi ministrant, etiam Episcopo simul cum clero decimae debentur, vt constat ex cap. quoniam de Decimis, cap. conueniente, de officio Ordinarii. & docet Panor. & doctores communiter, in c. cum contingat de Decimis num. 7. Ratio quare Episcopis, & Clericis debeantur, est quia omnes ij ministrantibus spiritualia debeant ergo temporalia merere; iucellus vero temporis, & crescente cumulo decimarum pluribus Clericis sunt applicatae, aliis titulo spirituali, & Ecclesiastico, hoc est ratione beneficii, aliis vero ex gratia, & privilegio, vel stipendio pro obsequio. At qui titulo spirituali decimas exigunt, etiam si parochi non sint, quia officium spirituale exercent, & aliquo modo ad cultum diuinum concurrunt, de iustitia habent ius exigendi decimas. Nam decimae non solum dantur Clericis; eo quod Sacramenta ministrant, sed etiam quia ex officio deputati sunt ad diuinum cultum, cap. ex parte 2. de Decimis. Ergo Clerici, quibus beneficium Ecclesiasticum concessum est, ius habent exigendi decimas, illisque de iustitia debentur. Non enim laici tenentur solum alere ministros, qui sibi sacramenta ministrant, sed etiam omnes eos, quos Ecclesia iudicauerit conuenientes ad diuinum cultum, & sacrificium, & orationes offerendas, quique speciali titulo, & obligatione sint ad illud officium destinati. Cum ergo omnes clerici beneficiati ratione beneficii hanc obligationem habeant, & ad hoc munus sunt deputati; effectus sane eis decimas de iure, & de iustitia debentur, Ecclesie taxatione posita, & ita laicis, & eruditae probat Suar. cap. 28. n. 12. & cap. 29. n. 4.

Ex quo sic religiosis iure communi decimas non debentur, neque aliis clericis, qui beneficium Ecclesiasticum non habent; quia non sunt ab Ecclesia deputati, vt proprii illius ministri; sed ex deuotione, vel voto populo Christiano inseruiunt. At ex privilegio eis saepe decimae applicantur, & aliquando cum obligatione exercendi aliquod spirituale ministerium; & tunc sine dubio eis decimae debentur ex iustitia; quia Ecclesia ius quod habet ad illa exigenda transfert in religiosos, si quidem ipsi iuris sunt capaces. Cum ergo Ecclesia ex iustitia decimae debeantur posita taxatione, etiam religiosis, in quos hoc ius translatum fuerit, debentur debent, vt ex Panor. tradit Suar. supra in fine. Poterunt tamen huiusmodi clerici, & religiosi praescriptione acquirere ius exigendi decimas, ita Rebuff. q. 13. num. 63. Guef. tract. de decimis, cap. 21. num. 6. Primum si Ecclesiam parochialem, vel beneficium acquirant; cui decimae sunt annexae. Possunt enim acquirere, si quidem sunt capaces. Et ad aures, de praescriptionibus Requiritur tamen titulus coloratus quia beneficium sine institutione canonica possideri bona fide non potest. Lessius lib. 2. cap. 6. dub. 10. Ad cuius praescriptionem triennalis possessio pacifica sufficit, modo simonia non interueniat, ex reg. cancellaria. 33. vt supradictus author cum

Rebuffo, & Nauarr. lib. 3. consil. 40. & 42. de praebendis affirmat. Secundo possunt praescribere ius exigendi decimas consuetudine, & possessione bona fide continuata, quae nullo modo potest esse, nisi praesumant aliquid sibi privilegium fuisse concessum. In foro tamen extremo ita adesse praesumitur, quoties decimae exiguntur a tempore immemoriali: & tunc quidem religiosi, & Clerici non tam decimas praescribunt in vi possessionis, quam in vi tituli praescripti. Vide quae supra diximus de laicis.

Sed est dubium, an clericis beneficiatis debeantur decimae a populo, si aliis sunt applicatae, & mercenariis, si beneficiatus non det sufficiens stipendium ad sustentationem?

Pro cuius solutione suppono saepe saepius contingere parochianos abundantes decimas soluere, quibus optime possent ministri sibi inseruientes sustentari. Sed quia a Romano Pontifice applicatae sunt canonicarum, vel alteri pio loco, & saepe laicis, ea de causa cogitur clericus eis inseruiens tenui stipendio viuere. Ex quo fit vt bene dicit Lessius. lib. 2. cap. 39. num. 17. in fine. cum viri idonei nolunt tam tenui stipendio onus subire, saepe indocti, & improbi, qui alia ratione viuere nequeunt, praeficiuntur. Non enim quaerunt, qui maxime populo videantur profuturi, & minus optime administraturi, sed qui minimo stipendio velint seruire. Hinc prohi dolor multis in locis tanta animarum clades. Quod ergo quaeritur, est, An parochiani teneantur iis clericis sibi inseruientibus prouidere, vel ex oblationibus, aut aliis rebus, vltra decimas quas soluant?

Respondeo, & dico primo applicationem decimarum factam cuiuslibet etiam pio loco, vel religioso per modum pensionis, aut quomodocumque esse nullam, si beneficiatus praestet debita sustentatione, ita Suar. lib. 1. c. 15. a n. 7. Ratio est; quia Pontifex non est omnium decimarum dominus, sed dispensator. Estet autem iniqua dispensatio decimarum, quae beneficium debito stipendio priuaret, & veller gratis inseruire. Quocirca non obstante tali applicatione tenetur de iustitia pensionarius beneficium congruenter sustentare. Quod si ille ob penuriam cogi non possit, ipsemet Pontifex tenetur decimas ab illo auferre, vel huic beneficiato pensionem, vel aliud beneficium applicare, aut ex aliis bonis cum sustentare; ipse tamen beneficiatus nullo modo tenetur beneficium relinquere, etiam si sciens eius penuriam accepisset. Teneretur tamen inseruire etiam gratis, si sciens beneficium accepisset, ita Suar. cap. 15. n. 7. Mihi tamen videtur contrarium dicendum non teneri inseruire, etiam si sciens accepisset, quia Ecclesia non intendit obligare neminem ad gratis inseruiendum, neque beneficium tenere reputari beneficium, cap. u. cui. 19. de Praebendis. in 6. & probat Lessius lib. 2. cap. 34. dub. 31. n. 169.

Dico secundo, Beneficiatus, qui per se beneficium non inseruit, sed per vicarios, tenetur eis debitam sustentationem tribuere; quia sub hoc onere decimas recipit. Quod si beneficiatus non tribuat poterunt parochiani decimas denegare beneficiato, vt vice curato tribuatur debita sustentatio: in hoc enim partes gerunt ipsi curati, & adimplent obligationem, quam ipse debet adimplere, similiter etiam pensionarius decimas recipiat abundantes, & parochi insufficientes ad sustentationem relinquuntur, poterunt parochiani detrahere pensionario decimas, & curato applicare; quia illa applicatio decimarum iniusta fuit, & contra debitum ordinem ea in parte, qua parochus debito stipendio defraudatur, ac prout nulla: sic colligitur ex supradictis Doctoribus. Neque in hoc inuenio difficultatem aliquam momenti.

Dico tertio, casu quo pensionarius non relinquat beneficium sufficiens stipendium, & Papa ex aliis bonis non prouideret, neque ipsi parochiani possent ex decimis detrahere, vt beneficiato tribuant, nullo modo tenentur parochiani beneficiato alias pensiones, vel decimas tribuere, ita Cinnari. lib. 1. var. cap. 17. num. 3. circa finem. Lessius lib. 2. cap. 39. dub. 4. n. 17. Suar. cap. 15. n. 10. Ratio est, quia populus pro ministerio sibi exhibito solum tenetur vnas decimas tribuere. Ergo satisfacit suae obligationi, neque tenetur duplicatum stipendium dare, est forte culpa pensionarij, vel Pontificis ad manus parochi non perueniat; populus enim ipse non grauat parochum, sed Pontifex qui male decimas applicauit, vel pensionarius qui ita videns decimas exigit non relinquens parochi sufficiens stipendium, atque aded penes illos erit obligato, & non penes populum. Et hinc a fortiori constat populum non habere obligationem sustentandi vicarium, si decimas integre soluit parochi; quia tunc non grauat populus vicarium, cogens eum gratis inseruire. Parochus enim est qui vicarium grauat, & cum eo pacifitur de obsequio praestando non exhibendo ei debitum stipendium.

PUNCTUM XI.

Quae personae teneantur decimas soluere.

- 1 Baptizati quicumque sint debent decimas soluere.
- 2 Quae pauperes fideles baptizatos ab hoc delicto excuset.

3 Clerici

- 3 Clerici, & religiosi solvere decimas debent.
- 4 Ex quibus bonis hi decimas solvere teneantur.
- 5 Quis dicendum de hereditate sita in Ecclesia sancti Michaelis donata parochio, vel Ecclesia sancti Petri, cui debeantur decimae? Proponitur dubitandi ratio.
- 6 Si parochio titulo seculari; vel spirituali donentur, debentur decimae sicut antea.

Personae, quae ad soluendas decimas obligari possunt, in duplici sunt differentia; aliae sunt laicae, aliae Ecclesiasticae. Omnes ergo cuiuscumque status, ac conditionis sint, modo sint baptizati tenentur debito decimarum, ut manifestè constat ex cap. ex transmissa de Decimis: ibi omnes fideles. Notanter dixi baptizati, ut inuouarem Cathaecumenos, Iudaeos, aut quoscumque alios non baptizatos, nisi forte sint ex patribus Christianorum, non teneri solvere decimas; quia est praecipuum Ecclesiasticum, quod in ipsos cadere non potest. Poterat autem Ecclesia eos cogere ut ministros necessarios ad praedicandum, & docendam fidem, annuendamque veritatem, & baptizandum alerent, quia hoc iure naturae, & ex praecipuo diuino debent praestare, cum ex praecipuo diuino teneantur fidem recipere, & consequenter ex illomet praecipuo sustentate ministros, qui necessarii sunt, ut illam recipiant. Ecclesia tamen nunquam hac potestate utitur, sed gratis remittit, & à baptizatis iam exigit sustentationem, ut bene aduertit Suar. lib. 1. cap. 16. n. 12.

Difficultas autem est, an fideles ratione paupertatis ab hoc debito excusentur? Et quidem si necessitas sit extrema, nulli potest esse dubium, cum tunc omnia sint communia. Si vero solum grauis sitis quod illis solutis non habeat necessaria ad congruam sustentationem personarum, & familiae, sed debet postea mendicatio illas postulare, affirmat Suar. tract. 2. l. 1. c. 16. num. 16. & 18. cum Innocent. in cap. licet, de censibus, durante illa necessitate non teneri solvere; et si probabiliter timeret non esse remittendam decimam; si manifestet, non teneri manifestare: si certus est de sua necessitate. Ratio est, quia praecipuum de soluenda decima Ecclesiasticum est. Non ergo credendum est obligare cum tanto rigore, ut pauperes non habentes congruam sustentationem sibi, & familiae suae, obliget; praecipuum cum antiquo iure pars decimarum, & fructuum Ecclesiasticorum applicata erat pauperibus, & licet modo cum aliis confusa sit; tamen clerici tenentur ex suis redditibus eos alere. Ergo possunt ipsi sibi decimam illam partem retinere, quam debebat eis parochus tribuere. Et confirmo. Debitot differre postea solutionem debiti, dum ipse, vel sua familia in graui est necessitate, ut latè diximus in mar. 4. de re substitutione, disp. ult. imo ibi probauimus non solum non teneri tunc debitum soluere, sed ipsum debitum extingui, si durante necessitate tenetur diues elemosynam facere. Ergo tenetur donare. Ergo egenus suo proprio iure utitur, dum rem ipsam consumit. Adde in graui necessitate, sicut in extrema omnia videntur communia esse. Quae omnia supra dicto loco probata sunt, & à fortiori videntur procedere in hoc debito decimarum, cum solum hoc debitum ex praecipuo Ecclesiastico, & non iure naturae debeatur.

Quoad personas Ecclesiasticas atinet. Respondeo clericos omnes, & religiosos teneri decimas solvere; habetur cap. 2. de Decimis, ibi clericos illos, qui à clericis spiritualium ministeriorum labores accipiunt, decimas eis debere; & ita sentit Hostien. Antonin. Abbas, Henricus Couart. Gutier. & alij relati à Suar. lib. 1. cap. 17. num. 21. De religiosis constat ex cap. nuper, cap. ex parte, cap. de cetero, aliis de Decimis. Ratio est; quia clerici, qui parochi non sunt, tenentur sacramenta recipere à parochio proprio, et sic parochus obligatus est sacramenta administrare ex officio; quae est ratio, ob quam laici decimas solvere tenentur.

Bona autem ex quibus haec decimae solui debent, probabile est esse possessiones Ecclesiasticas: Haec enim videntur esse titulo spirituali donata; & in numero decimarum computantur. Non ergo ex illis decimae solui debent. Et ita est consuetudo, & secundum hanc sensum explicatur optimè cap. 2. de Decimis, ubi in priori parte dicit Pontifex nouum esse, ut clericis decimas exigant, hoc est insolitum, & praeter esse clericos à clericis exigere decimas ex illis rebus, quae titulo clericali habent, ita Suar. supra, n. 23. qui etiam addit non teneri soluere ex lucris acquisitis titulo spirituali, imò nec temporalis, quia non est in vi.

Vnde fit obligatio hanc cadere in fructibus hereditariis, quae sibi titulo patrimonij, legari, aut donatione concessa est; quia cum clerici, etiam ut tales sunt, recipere debent aliquid sacramenta, pastoralemque debeant recognoscere, efficitur sanè de his rebus, sicut & laici debent decimas soluere. Excipiuntur tamen parochi, & à fortiori Episcopus: nam licet parochi Episcopo tanquam proprio pastori, & Episcopus Pontifici iure Ecclesiastico obligari possint ad soluendas decimas, saltem ex redditibus temporalibus, si quidem indigent, ut sibi spiritualia ministrantur, & de facto Episcopus regni parochos,

& Pontifex Episcopos, non tamen ius eis imposuit huiusmodi obligationem: eaque de causa exempti sunt, ut tenet Rebuff. tract. de decimis, quest. 5. num. 5. Suar. cum aliis lib. 1. cap. 17. num. 18. & seq. Lessius lib. 2. cap. 39. n. 28. nisi forte praedia sint in alienis Ecclesiis, quibus solitum erat decimas solui.

Solum relinquunt dubitatio de hereditate donata parochio, vel Ecclesiae, v. g. Sancti Petri. An, inquam, teneantur decimas soluere Ecclesiae S. Michaelis in qua hereditas sit, & cui decimas soluere confuevit? Ratio difficultatis est: quia res cum suo onere transit, neque potest aliter alienari, aut donari; & in praesenti casu est textus expressus in c. si quis laicus, vel clericus, 16. quest. 1. ibi: si quis laicus, vel clericus, vel vtriusque sexus persona proprietatis suae loca, vel res alicubi dare delegauerit, decimarum prouentum priori Ecclesiae legitime assignatum inde abstrahere nullam habeat potestatem, quòd si facere tentauerit, talis traditio irrita proferat dicitur, & ipse ad emendationem Ecclesiasticae coartetur censura. Item habetur in c. Ecclesiae, & dubus seq. eadem causa, & quest. ubi prohibetur, ne Ecclesiae antiquius decimas prouentur ob nouas aedificatas, & constructas. Et dicitur ergo parochum Episcopum, vel Ecclesiam S. Petri teneri soluere decimas Ecclesiae S. Michaelis, cui solebant decimae solui ex hereditate sibi denovo applicata; aliàs neque res cum suo onere transit, & via aperitur maxima, ut graue detrimentum Ecclesiae patiantur, neque redditus habeant certos. Item in c. Ecclesia 16. q. 1. Dicitur, Ecclesiae antiquius constitutae nec decimas, nec villa possessione prouentur, ita ut nouis oratorijs tribuantur, confirmat id ipsum textus in cap. quicunque eadem causa, & quest. Et ita hanc sententiam iucetur Abba. cap. nuper, & c. 2. de Decimis, num. 6. Rebuffus, quest. 5. num. 20. Couart. lib. 1. cap. 27. num. 8. secundo. Gutier. lib. 1. q. 9. canon. cap. 21. n. 54. fauet glossa in cap. 1. de censibus, vers. nullo onere.

Dicendum vero est dupliciter haec praedia posse relinqui parochio, vel Episcopo, aut more laicorum, & titulo temporalis; ita ipsi parochio quatenus persona quaedam particularis est, relinquatur, & non ratione officij. Et secundum hanc rationem relinqui certum est debere decimam Ecclesiae, in qua sita sunt, ut tradit Couart. Gutier. supra, & D. Thom. quest. 87. art. 4. ad 1. & Suar. cap. 17. num. 16. Fagund. de quibus Ecclesiae praecipuo, lib. 1. cap. 7. num. 8. Et efficaciter probatur rationibus supra dictis, quae etiam probant parochum habentem aliqua praedia ratione patrimonij, aut titulo saeculari donata, ex quibus Ecclesiae, cui praeficitur, parochus soluere decimas confuevit: tenetur, inquam, postea decimas ex illis soluere, si forte ipse decimas non recipit, aut si non recipit, integrè tenetur eam partem donare aliis, quae illis competunt; quia res cum suo onere transit, ita supra dicti Doctores.

Dices. Ergo nulla est differentia inter parochum, & alios simplices clericos; si quidem omnes tenentur de bonis titulo saeculari donatis soluere decimas; non vero de Ecclesiasticis, hoc est de bonis datis ratione beneficii. Respondeo esse magnam differentiam: nam simplex clericus semper tenetur decimam horum bonorum integrè soluere, parochos autem saepe nullam; quia forte sine omnes decimae debentur illius parochiae, vel saltem magna illarum pars. Vnde ferè nunquam integrè decimam soluit.

Deinde parochus non obligatur soluere decimas debito personali, id est, cadente super personam, quia exemptus est à decimis, sed debito reali, hoc est ratione rei possessae, quae secum trahit illud onus. Quòd si praedia residentia intra terminos Ecclesiae S. Mich. titulo spirituali donata sunt parochio S. Petri, videtur etiam dicendum cum communi sententia debere decimas propter praedicta capita, quia res cum suo onere transit. Maior tamen est dubitatio, quando relinquantur non parochio, sed Ecclesiae, & sicut quasi patrimonium illius Ecclesiae, an tunc debeantur decimae Ecclesiae, in qua sita sunt, & cui solebant decimas soluere? Video affirmatum esse à supra dictis doctoribus eisdem cap. & rationibus. Nihilominus tamen Suar. supra, num. 29. & 31. cum Caier. Soto, & Aragon. quibus patrocinatur D. Thom. 2. 2. quest. 87. art. 4. ad 1. iudicat esse probabilem ex praediis donatis Ecclesiae in sustentationem ministrorum illius, non teneri soluere decimas alteri Ecclesiae, in qua sita sunt; quia in cap. quest. 16. quest. 1. dicitur Episcopos, & Abbates non debere decimas ex propriis praediis, hoc est, ex praediis relictis, non sibi, sed suis Ecclesiis, ut constat ex illis verbis, De agris, & vineis, quae ad suum, & fratrum stipendium habent. Et ita haec videtur esse exceptio à communi regula. Neque mihi displicet haec limitatio, quoniam uis videam reatum, dicto cap. quest. non esse Pontificis, neque Concilij generalis approbati, sed credo consensu sine approbatione esse, nisi casu, quo graue detrimentum Ecclesiae sequeretur, in qua praedia sita sunt, quia tunc per Episcopum conueniebatur impedire, ne decimae tollerentur. Sic Caieranus, Sotus, Arag. & Suar. supra.

PUNCTUM XII.

Qui eximantur à debito decimarum.

- 1 Consuetudine prescriptione, aut privilegio eximuntur aliqui, iure communis religiosi exempti sunt à decimis personalibus, & prædialibus, quæ propriis sumptibus excolunt, nisi prædialia sint conducticia, vel ex illis antea Ecclesiis decimæ soluebantur.
- 2 Extra corpus iuris plura sunt religiosi privilegia concessa, quilibet propria spectet.
- 3 An sub his verbis, ne solvas decimas ex prædiis, quæ habes, debeantur decimæ ex iis, quæ antea debebantur, an solum novalia excusentur? Proponitur dubitandi ratio.
- 4 Affirmatur hoc privilegium non solum ad novalia, sed etiam ad prædialia tempore privilegij concessa extendi.
- 5 Adde extendi ad prædialia, non solum possessa tempore privilegij, sed possidenda.
- 6 Item comprehenduntur novalia.
- 7 Sub his verbis non solvant decimas ex suis agris non comprehenduntur agræ conducticia, neque in emphyteusim accepti.
- 8 Quid aliqui sentiant, sed dictis sit satis.
- 9 Coloni ad decimam solvendam tenentur ex vi iuris communis. Secus ex supradicto privilegio.

1 Constat ex supradictis eximi posse consuetudine, prescriptione, aut privilegio. Privilegio namque nullus præter Pontificem eximere potest aliquem à debito decimarum; cum sit lex à Pontifice lata, sicuti neque potest alius præter Pontificem obligationem solvendi decimam imponere, ut constat ex cap. nulli Episcoporum, c. ad hoc, cap. Prædicatur. 16. q. 1. Requisita verò ad consuetudinem, prescriptionem, aut privilegium iam diximus.

Quare qui consuetudinem, prescriptionem, aut privilegium habuerunt legitimam non solvendi; si omnes à decimarum solutione excusari possunt, quantum consuetudo, prescriptio, aut privilegium se extendit. Sed quia ex privilegio concessio religiosi varia dubia occurrere solent, placet aliqua breviter examinare.

1. Primum certum est iure communi religiosi exemptos esse à solvendis decimis personalibus, & prædialibus, quæ propriis sumptibus excolunt. Habetur expressè, c. ex parte. 1. de Decimis, quod tamen limitatum est in c. dilecti, ut non intelligatur de prædiis conducticiis, etiam si propriis sumptibus excolant. Et in cap. nuper, eodem tit. limitatum est ad prædialia, quæ post Concilium Lateranense acquisierint, de quibus decimæ Ecclesiis debebantur. Impetrat namque Innocentius, ubi decimas solum Ecclesiis, etiam si propriis sumptibus, & laboribus excolant. Hæc de iure communi, in quo religiosi nullam aliam exemptionem habent à decimis solvendis, ut notavit Gutierrez. l. 1. canon. quæst. cap. 21. n. 136. cum Rebuffo, & alijs q. 5. n. 29. & leg. Suar. tit. 2. de relig. lib. 1. cap. 18.

2. Verum extra corpus iuris varia sunt religiosorum privilegia, quæ singulariter examinate, & longum esset, & inutiliter quilibet enim propria spectet, & ex generali doctrina infertur, quæ privilegium comprehendat, diversis enim verbis privilegium non solvendi decimas conceditur. Aliqui enim eximuntur his verbis, Ne decimas solvant ex prædiis quæ habent. Alij his. Ne decimas solvant ex laboribus, seu mercedibus suis propriis, seu prædiis suis, ut in c. decimas. 16. q. 1. glossa. & Turrecremata intelligit extendi privilegium ad decimas, non solum personales, sed prædialia; sumique potest, ex c. ex multiplices de Decimis, iis postis.

3. Dubium primum est; An ex supradictis verbis eximantur religiosi à decimis prædiorum quæ denuo acquirunt, de quibus ante acquisitionem Ecclesiis decimæ soluebantur, An tantum eximantur à decimis novaliis, quæ noviter excolunt; Ratio dubitandi est; quia hoc privilegium, quod est iuri communi contrarium stitit est interpretandum; ita ut salva verborum proprietate, quam minimum fieri possit iuri alterius noceat. leg. Prætor ait § merito, ff. Ne quid in loco publico, cap. ex tuarum de auctoritatibus, & usu palij, & c. cum capella de Privilegijs. Sed verba huius privilegij optime salvantur; etiam si novalia tantum comprehendant. Est ergo admittenda hæc expositio; si quidem nec multum iuri communi derogat, neque iuri alterius acquisito noceat. Et confirmo primum; Pontifex non censetur alterius iuri derogare, nec possessionem alterius tollere, quando de illius possessione mentionem non facit. Ergo cum in præsentibus non faciat, non debemus ex vi horum verborum privilegium extendere. Confirmo secundò; cap. dudum de Privilegijs, ubi decem Pontifex privilegium de novaliis concessum non extendi ad decimas possessas tempore privilegij concessi, sed solum ad eas, quæ ex agris nunquam cultis colliguntur, ne præiudicentur possessoribus. Ergo similitur præiudicentur possessoribus ex vi privilegij concessi de decimis prædialibus.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. 11.

diorum, quæ habent non solvendis, non debet extendi ad decimas, quæ Parochiæ debentur, sed solum ad novalia. Et ita hanc sententiam tenet Innocentius & Cardin. in hoc cap. penult. de Privilegijs. Oldrad. cons. 268. Felinus in cap. causam quæ de rescriptis. n. 1. & alij, quos refert Couarr. lib. 1. c. 17. n. 14.

5. Dicendum tamen est privilegium concessum de non solvendis decimis prædialibus, non solum ad novalia se extendere, sed etiam ad prædialia tempore privilegij possessa. Excipit nisi aliquid ex particulari, titulo scilicet prescriptione, consuetudine, aut privilegio debeantur: si enim ex iis titulis alicui debentur, non censetur Pontifex tali iuri derogare, nisi forte daretur privilegium talibus verbis, quibus quodlibet ius censetur derogatum, ut modo dati solent privilegia religiosi. Sic Suar. tit. 2. de relig. lib. 1. cap. 19. num. 3. sine Couarr. dicto cap. 17. num. 14. Azor. lib. 7. quæst. 6. & est expressa sententia Abbatis in cap. dudum de Privilegijs. Videturque expressè definitum cap. ex parte. 1. de Decimis, ubi prius refert Pontifex concessisse antecessores Pontifices omnibus ferè religiosi exemptionem à decimis laborum suorum, hoc est prædiorum, quæ habent, ut bene advertit ibi Glossa, & postea sit concessio ad novalia. Quapropter si ex vi privilegij concessi non solvendi decimas ex prædiis suis, novalia tantum veniant intelligenda, diceret Pontifex se eximere à decimis novaliis, & non à decimis laborum suorum, ut ipsemet Pontifex argumentatur in cap. ad audientiam. 12. eodem tit. Sit ergo certum hoc privilegium concessum religiosi, comprehendere omnia prædialia, quæ habent, etiam si decimæ eorum Parochiæ deberentur tempore concessi privilegij. Neque argumenta in contrarium obstant. Nam privilegium hoc licet stitit interpretandum sit, tamen verba privilegij in rigore salvari debent, & explicari secundum suam significationem rigorosam, cum autem secundum significationem rigorosam in exemptione à decimis prædialibus non veniant solum novalia intelligenda; sit sane comprehendendi debere omnia prædialia, quæ tempore privilegij concessi religiosi habeant. Et ad confirmationem respondeo; Pontificem cum exemptionem à decimis prædialibus concedit, tacite Parochiæ, cui iure communi debentur, derogare. Decimæ namque necessario debebantur Ecclesiæ, in qua prædialia sita sunt. Ergo concedens exemptionem illarum, consequenter censetur debitum illius tollere, neque opus est aliam expressiorem mentionem facere. Secus est dicendum quando alicui Ecclesiæ, vel particulari personæ titulo particulari deberentur, quia tunc non censetur Pontifex gratiam dare cum præiudicio alterius in particulari, nisi ibi clarè exprimat, ut bene Panorm. in c. dudum de Privilegijs. Quod caput, ut bene explicat Doctores supra relati, cum de novaliis loquatur, in cuius rigorosa significatione veniunt solum intelligendi agræ, qui nunquam fuerunt seminati, neque fructum aliquem vique tunc habuerunt. Efficitur consequenter non extendi privilegium non solvendis decimas novaliis ad agras, qui tempore concessi privilegij fructus aliquos ferebant, herba scilicet, glandum, &c. oportet itaque horum mentionem facere.

6. Secundò, dubium est, an extendatur privilegium supradictis verbis concessum ad prædialia acquirenda post concessum privilegium, an tantum ad acquisita tempore privilegij concessi? Cui dubitationi videtur expressè respondere Pontifex, in cap. quia circa 22. de Privilegijs, ubi privilegium indefinitè ab Episcopo concessum Monachis, de non solvendis decimis Episcopalis, non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri intelligitur, si remissio facta sit secundum canonicas sanctiones, cum ergo dubitari non possit privilegium concessum à Pontifice esse secundum canonicas sanctiones, & ex alia parte indefinitè procedat, ad omnes decimas extendi debet. Idemque probatur ex c. nuper. de Decimis, ubi Innoc. III. coarctat concessionem illius, c. ex parte, ut non obstante illo decimæ solvantur. Evidens ergo erat illa verba indefinita in rigore comprehendere præsentia, & futura. Quocirca si modo alicui religio per similia verba concedatur exemptio à decimis, præsentia, & futura prædialia comprehendit, ad maiorem tamen claritatem additur non obstante cap. nuper, & ita defendit Azor. & Suar. supra. n. 7. Neque obstat rem cum suo onere transire, cap. si quis laicus. cap. Ecclesiæ, cap. quicunque. 16. q. 1. quia id debet intelligi, quando solum persona est privilegiata, secus quando eius bonis privilegium est concessum, & clarissimum quando privilegium tollit huiusmodi onus, & non transit res cum onere, secus è contra. Prescriptione autem, ut diximus, non se potest extendere ad prædialia acquirenda; quia prescriptio requirit possessionem. Unde solis illis prædiis potest eximere, de quibus est legitime præscripta possessio. Atqui privilegium cum non requirat possessionem, ad omnia se potest extendere.

7. Ex iis à fortiori constat ex supradicto privilegio novalia comprehendenda, quicquid dicat Rebuff. q. 14. numer. 29. & 30. & Gutierrez capite 21. numer. 150. quia novalia & sunt prædialia propria, ut supponimus, & propriis laboribus excoluntur. Ergo comprehenduntur sub illa indefinita non solvendi decimas ex prædiis propriis, vel ex laboribus suis, & ita sentit Suarez, num. 5. Azor. supra.

H

8 Tertio,

8 Tertio, dubitari posset de bonis, quæ religiosi habent locata, conducta, vel in emphyteusim, an ex illis decimæ debeantur: In qua questione si privilegium concessum sit sub illis verbis iuris. Non solvant decimas de suis agris, vel non solvant decimas laborum suorum (hoc est agrorum) ita enim intelligi debet, ut constet ex verbis sequentibus, quos propriis manibus, & sumptibus colunt, cum solum agri colantur, & non labores: certum esse debet sub his verbis non comprehendi agros conductitios, aut in emphyteusim acceptos, quia ipsi non sunt proprii, neque sui, quod expressè videtur definitum ab Alexand. III. in c. dilecti, cum dixerit, sub illis verbis, quæ referuntur, capite Decimas, 16. quest. 1. non fuisse intentionem suam, neque antecessorum suorum agros conductos, & receptos ad formam comprehendere: ita Panor. in cap. dilecti, Rebuff, quest. 14. n. 52. & communis.

9. Video tamen Ioan. Azor. 1. 1. lib. 7. q. 6. § 3. affirmare, si privilegium dicat, eximimus religiosos à decimis solvendis, ex prædiis, quæ habent, comprehendi prædia conducticia, quia hæc etiam habentur, licet non sit propria. Suar. verò, cap. 19. numero 11. est ad prædia accepta in emphyteusim extendat privilegium sub opinione probabili, quia emphyteusis distinguitur, à locato, & conducto, & cap. dilecti, solum de prædiis conductis mentionem fecit. Tamen probabilis existimat oppositum, & quando videtur illa prædia conducta, vel in emphyteusim accepta habentur à religiosis. Respondet: habeatur secundum quid, hoc est ad tempus, sicut domus locata, & conducta non dicitur esse mea, neque ego habere absolute domum, sed usum illius ad habitandum, &c. Adde: Contractus emphyteusis à locato, & conducto ferè non distinguitur, nisi ex maiori, vel minori tempore; quæ non debent contractus naturam mutare. Et hic modò dicendi mihi probatur.

10. Quod dubitatur, an ex huiusmodi privilegio coloni agros religiosorum conductos à debito decimarum liberentur? Iure communi certum est non eximi, sed teneri tam religiosos, quàm colonos solvere decimas; quia solum eximuntur religiosi à debito decimarum, quæ propriis manibus excolunt. Unde si conducta prædia habent, iam non propriis manibus, seu laboribus fructus percipiunt, sed alienis: & ita est definitum expressè, licet de Decimis. Verum si loquamur iuxta formam supradictam, quæ in privilegiis continetur: communior sententia est religiosos eximi à decimis illorum fructuum. Ratio est: quia privilegium reale eximit à debito decimarum illorum prædiorum, quæ per alios coluntur, ut traditur à glossa in clem. 2. de Decimis, vers. excolendas. Et ibi communiter scribentes. Cardin. quest. 23. Abbas, in cap. ex parte. 1. de Decimis, numer. 5. At in supradictis verbis conceditur privilegium reale, & non personale. At enim Pontifex, Eximimus religiosos, & eorum prædia à decimis solvendis. Ergo. Quod si in aliquo privilegio dicatur, Eximimus religionem illam à decimis solvendis prædiorum suorum, neque addatur, Etiam si per colonos excolant, neque dicatur: Eximimus religionem, & eius prædia: adhuc est probabilis privilegium esse reale, & non personale. Ratio est: quia si tunc deberent coloni solvere decimas Ecclesiæ, ipsa religio solveret decimas de prædiis suis: coloni namque nunquam eximuntur à debito decimarum, etiam cum est privilegium reale concessum religiosi, sed solvant religiosi expressè, vel implicite solvendo maiorem pensionem, quàm solverent, si deberent Ecclesiæ & decimas solvere, aliàs si ipsi coloni exempti essent à debito decimarum, iam bona Ecclesiæ laicis absque iusta, & legitima causa concederentur, neque intentio Pontificis fuit conductoribus favere, ut optime traditur à Suar. lib. 1. c. 19. n. 15. Fit ergo si decimæ tunc solvantur, ipsos religiosos solvere decimas de prædiis suis, quod est contra privilegium. Adde: prædia religionis non proprie à debito decimarum dicuntur exempta, sed religiosi sunt, qui eximuntur, non prædia. Vnde si prædia alienentur, seu vendantur à religiosi, non transeunt cum privilegio non solvendi decimas, ut de se constat, & tradit Suar. cap. 20. num. 6.

PUNCTUM XIII.

Qua ratione privilegium non solvendi decimas amittatur.

- 1. Amitti privilegium potest laesione enormi, & renunciatione.
- 2. Si de laesione dubium est, potest fieri compositio.
- 3. Renunciatione probabile est non posse amitti, præcipue si privilegium religioni concessum sit, & à privata domo renuncietur.
- 4. Quapropter præscriptione amittendum sit.

1. Dupliciter amitti potest privilegium, 1. est, si in tali privilegio enormis laesio facta sit: tunc enim non potest privilegiatus uti privilegio, quia est contra voluntatem concedentis non enim Pontifex intendit gratia Ecclesiam lædere: hoc tamen intelligendum est, quando privilegiato eviderenter constat de enormi laesione. Ad solvendum tamen decimas non potest tunc Ecclesia propria auctoritate cogere privilegium, ut

decimas solvat, sed indiget auctoritate iudicis competentis, qualis esset ordinarius, vel quilibet alius, apud quem causæ decimarum tractari solent. Quæ omnia præter gloss. in c. rescripta, 25. q. 2. vers. quod non laici. Panor. in c. fuggefum de decimis. Felin. in c. cum accessissent. de constituti. nib. & Suar. lib. 1. cap. 20. num. 1. Quod si de laesione clarè non constet, recurrentum est ad Pontificem: nullus enim altus interpretari potest rescriptum & privilegium à Pontifice concessum, neque illud moderari. Tempore verò dubij privilegiati non tenentur decimas solvere: quia ratione privilegij possident.

2. Expediret tamen, ne esset occasio litis compositionem facere. Hæc tamen compositio, & conventio vocari non debet renunciatio privilegij, cum non sit ex mera liberalitate facta, sed ob vitandas lites, & quia intelligitur conventior religio: nisi ob timorem de renouatione privilegij à Pontifice. Quocirca in iure consulti. cap. fuggefum. c. dilecti, de decimis: ita Suar. sup. n. 5.

3. Secundus modus amittendi privilegium est per renunciationem tacitam, vel expressam. Expressam autem renunciationem probabile est fieri non posse: quia est in fauorem Ecclesiæ, & religionis concessum: sicut enim nullus clericus privilegio fori renunciare potest; quia in fauorem clericali status constitutum est: ita non videtur posse religionem huius privilegij renunciare: & esto religio, cui datum est privilegium, poster: priuata verò domus, aut Prælati nullo modo poterit ob rationem supradictam.

4. Ex qua doctrina fit tacitam renunciationem nullo modo præsumi posse sufficientem ad derogationem privilegij, nisi quæ sufficeret, ut Ecclesia aduersus religionem privilegium præscriberet. Non enim alio modo potest amittere privilegium. Quæ autem requirantur ad hanc præscriptionem iam supra diximus. Si verò privilegium sit concessum particulari persona, illud renunciare poterit; quia talis renunciatio in fauorem est Ecclesiæ, & non contra. Itemque poterit breuiter tempore admiti; si quidem aduersus particulares personas breuiter tempore præscribitur, uti diximus supra.

PUNCTUM XIV.

Quæ pœnæ impositæ sunt non soluentibus decimas, aut facientibus non solui, vel illas aliquo modo usurpantibus.

- 1. Debent excommunicari, qui subtrahunt, neque sunt absoluedi nisi restitutione secuta. Excipe nisi eos excuset impenitentia.
- 2. Aduersus religiosos usurpantes decimas, vel facientes non solui, varia pœnæ latæ sunt.
- 3. Aduersus exigentes, occupantes, &c. redditus beneficiorum, ut sibi debitos excommunicatio bullæ est lata.

1. Respondeo, in cap. statumus, 16. q. 1. caveri, ut omnes in Regras decimas soluant iis, quibus debentur, alioquin excommunicationi subiciuntur, quæque penam consummatam Tident. sess. 25, cap. 12. de Reformat. iis verbis: Qui decimas subtrahunt, aut impediunt, excommunicantur. Neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absoluantur. Quod quia ratione debet intelligi supra attigimus & in mar. de restit. laicis examinamus. Non enim negari debet absolutio ei, qui impositas est decimas solvere: promittit tamen, & iurat se solviturum, cum possit. Sic Nauar. c. 17. n. 19. ad fin. Mol. tract. 2. dist. 756. Sanchez. de decal. lib. 2. c. 20. n. 19. sub. 20. Henric. lib. 13. c. 28. n. 1. Bonac. diffus. ult. de quinto Ecclesiæ præcepto. q. 5. p. 7. Ratio est clara, quia Concilium præsumi non potest velle denegare sacramentum absolutionem ei, qui in culpa non est non restituendi. Item neque est neganda absolutio ei, cui obligatio solvendi decimas remissa est parte competente; quia illa remissio est tacita, & virtualis solutio: sic gloss. in c. peccatum de reg. iur. in 6. Nauar. cap. 21. n. 32. Azor. 1. 1. lib. 7. cap. 37. q. 9. Fagnan. lib. 3. de quinto Eccles. præcepto cap. 6. num. 4.

2. Deinde in clem. religiosi, de Decimis. Fertur excommunicatio aduersus religiosos non habentes beneficium, aut administrationem ob quatuor causas. 1. Si absque iusto titulo sibi decimas, aut primitias Ecclesiæ debitas acceperint, & usurpauerint. 2. Si seruis suis prohibuerint decimas solvere ex gregibus, & rebus suis. 3. Si ipsi ex rebus emptis, & de quibus decimæ debentur Ecclesiis non soluerint. 4. Si prohibuerint, aut non permiserint seruis, & colonis solvere decimas ex terris, quas ipsi eis colendas tradunt. Notandum tamen est hæc incuti, si post monitionem, quæ vna sufficit, ut ibi gloss. factam à parte, cui hæc debentur; intra mensem non satisfecerint, aut ablata non reddiderint, 2. est aduertendum non comprehendi religiosos, quando decimæ non Ecclesiis, sed particularibus personis debentur, ut aduertit Tolet. & Suar. in explic. huius clem. & colligitur ex textu. Religiosi verò habentes beneficium, vel administrationem ipso iure suspenduntur. Deinde in clem. cupientes de penis ipso,

iplo iure excommunicantur omnes religiosi cuiuscumque ordi-
nis, qui in concionibus vel aliis in locis aliqua tractat, ex quibus
mouentur audientes, vt decimas debitas non soluant: ad quam
incurtendum, vt dicit Angel. & Tolet. in explicat. huius clem.
debenet dicere ex illo prauo animo, & ex alia parte in presentia
illorum, qui debent decimas solvere. Ad dicitur præterea excom-
municatio aduersus religiosos, qui penitentes scienter non obli-
gauerunt decimas solvere, & ex alia parte postea cum possint non
emendauerint factum, audentque potius in publicum concionari
non habere obligationem: quæ omnes actiones, vt bene dicit To-
let, requiruntur ad hanc censuram incurtendam, vt constat ex textu.

3 Rarius est communicatio lata in bulla cana, clausula 17.
aduersus exigentes, vsurpantes, occupantes, sequentes decimas,
redditus, & proutentes, beneficiunt, & aduersus auxilium
ad id præstantes, quando ea faciunt, quasi sibi deberentur. Sic
Suar. Tolet. Nauar. & alij, explicantes supradictam clausulam,
nos ibidem notauimus.

Et hinc naicitur dubium, an sint excommunicati magistrat-
us, qui videntes populum in graui necessitate esse, fructus, &
decimas beneficiorum sequantur in populi sustentationem.
Ratio dubij est? quia illa sequantur tanquam debita in illa
occasione. Ex alia parte datum esse videtur hos magistratus
condemnatæ, cum bonum commune attendant, cui ipsimet cle-
rici tenebantur succurrere. Dicendum ergo est, eos excommuni-
catione ligari ob talem sequelationem, nisi prius iustitiam
necessitati subuenire auctoritate iudicis Ecclesiastici. Quia
dum ille negligens non est, non habent Magistratus auctori-
tatem fructus beneficiorum vsurpandi. Ad iudicium Ecclesiastico
negligente, ne populus periret, poterunt illa bona, quæ cle-
ricis necessaria non sunt, quæque ipsi debent alienare, in se-
questro ponere, & fauet leg. regia 1. tit. 2. §. lib. 5. nona collect. ibi,
toda las personas de qualquier calidad, con dition que sean,
ap clerigos, y personas Ecclesiasticas, &c. que rubieren pan, que
pidian, y deben vender, les suprimen a que lo vendan segun
les fueie repartido: sic expresse Ioan. Guicci. lib. 1. præd. quæst.
in legib. regni. quæst. 13. consensit Matienzo, in supradicta lege,
gloss. 1. §. 8.

PUNCTVM XV.

Quomodo Ecclesia recuperare possit decimas non
solutas, & à quibus, & coram quo iudice.

- 1 Excommunicatione potest, & debet.
- 2 Potest Ecclesia decimam partem fructuum, non solum actione
personalis, sed reali per rei vindicationem recuperare: imò
secundum probabilem sententiam potest agere aduersus il-
las personas, quibus prædicia vendita sunt, seu donata.
- 3 Probabilius est à possidente agrum non posse decimam exigi.
- 4 Parochus non potest per vim decimam sibi debitam accipere,
neque ob illius non solutionem negare sacramenta.
- 5 Si causa decimalis sit facti, & non iuris, potest coram seculari
iudice agitari: sed si sit iuris.
- 6 Decima transacta in laicum in feudum perpetuum, vel emphy-
teusim coram seculari iudice peti possunt.
- 7 Si decima exigantur à laicis, eo quòd non possunt illos privilegia-
rum exemptionis habere, possunt coram seculari iudice
se defendere. Secus vero, si de valore privilegij ageretur.
- 8 In causa possessoria decimarum, non iudicem laicum, sed Eccle-
siasticum adire debet.
- 9 Conductor laicus coram laico iudice conueniendus est, tamen si
alij contrarium sentiant.

1 Respondeo primò, posse Ecclesiam recuperare decimas
excommunicatione, iuxta Trid. sess. 2. c. 12. de reformat.
Imò non potest hac via, sed etiam debet, nisi forte obster scan-
dalum publicum, & maiora mala ex tali coactione nascantur:
tunc enim dissimulare poterit. Neque tunc bona Ecclesie im-
mobilia alienat, sed quosdam redditus, quos ex iusta causa re-
mittere, aut commutare potest, vt tradit Panorm. in c. ult. de
rerum permut. c. cum homines, de Decimis, n. 7. & gloss. in
cap. ut super, de rebus Ecclesie non alienand. vers. possessiones, &
Suar. lib. 1. c. 38. n. 3. §. 4. & seq.

2 Dico secundo, potest Ecclesia decimam partem fructuum
recuperare, non solum actione personalis, sed & reali, per rei
vindicationem ab iniquis detentoribus ob dominium vtile,
quod diximus puncto 2. habere in decimas, etiam antequam à
cumulo separentur: imò secundum probabilem sententiam po-
test agere aduersus illas personas, quibus prædicia vendita sunt, seu
donata, aut legata, vt decimas præteritas illorum prediorum non
solutas soluat, ita tenet Abbas in c. cum homines de Decimis, n.
6. cum Io. Andri. & Fed. Senen. cons. 81. Hostiens. in c. pastoralis,
de Decimis, n. 5. & significat gl. in c. tua nobis, de Decimis, vers.
se & dominus, in fine. Ratio potest esse; quia prædicia videtur
esse obligata per modum hypothecæ ad soluendas decimas
Ferd. de Castro Sum. Mer. Pars. 1. l.

quascunque, sicut bona mariti dicunt esse obligata pro dote
uxoris, cap. ex literis, de sign. quam obligationem extendunt
Abbas, & gloss. in illo cap. quæ creduntur pro mala ad ministra-
tione bonorum Ecclesie esse obligata, & ad tutorem, cuius bona
etiam censentur obligata pro bonis pupilli.

3 Verum Suar. lib. 1. c. 38. n. 11. non audeat affirmare prædicia
vendita, seu donata obligata esse per modum generalis, aut par-
ticularis hypothecæ ad solutionem decimarum quorumcumque
fructuum illius domini, cuius erant prædicia: imò neque ad solu-
tionem decimarum illorum fructuum, qui nati fuerunt ex
prædijs. Ratio præcipua, qua mouetur, est quia cum fideles sua
prædicia taliter non obligauerint, non potest talis obligatio induci,
nisi beneficio legis. Lex autem nulla est, quæ hoc ex-
presse affirmet, aut vnde colligatur. Nam c. ex literis, de sign. r.
licet bona Prælati comparatione Ecclesie, bona tutoris compa-
ratione pupilli comprehendat; non tamen comprehendere debet
bona fidelium comparatione Ecclesie, cum fideles nec habeant
rationem Prælati, nec tutoris, neque aliquo modo Ecclesie sunt
specialiter obligati; quia sunt obligati gubernatoribus & mini-
stris publicis, & mihi hoc probabilius apparetis enim solutioni
decimarum fructus nascentes ex agro obligati sunt. Vnde agro
illa obligatio imponenda est: consensit Fagund. de Decimis, l. 3.
cap. 6. n. 2.

4 Dico tertio, Parochus non potest sua auctoritate decimas
non solutas per vim accipere, ita Rebuff. cum communi senten-
tia, q. 9. n. 20. Ratio est, quia parochianus antequam soluat de-
cimas, est dominus suorum fructuum, non igitur priuari domi-
nio potest auctoritate parochi, vt potestarent iurisdictione
forensi coactiua, seu punitiua in foro externo.

Dices: poterit cogere ad solutionem, negando sacramenta;
cum enim ipse teneatur sacramenta fidelibus administrare, ne-
que dare illa indignis, poterit imò & debet cogere hac coac-
tione.

Respondeo, non posse parochum negare sacramenta ob hanc
causam, nisi delictum sit per sententiam declaratum; quia vs-
que ad illud tempus non censetur delictum publicum, & indu-
bitabile; cum possit habere rationem aliquam, qua à solutione
decimarum excusetur. Negatio verò publica sacramenti, vt dixi
in mar. de Eucharistia, requirit necessario delictum commissum
esse evidens euidencia iuris, vel facti: ita expresse Suar. lib. 1.
cap. 38. num. 2. & loquens de oblationibus debitis, notauit
Covar. plures referens lib. 1. var. c. 17. n. 3. Fagund. de primitiis,
& oblat. lib. 4. c. 1. n. 8.

5 Præter has vias videtur aliquibus posse Ecclesiam recupe-
re decimas suas auctoritate iudicis secularis, ad quem dicunt
appellare posse, ipsæque cognita violentia defendere Ecclesiam
& quamcumque aliam personam ad iniuriam illatam. Sed de hoc
late diximus tractatu de immunit. Ecclesie, interim legendus est
Azor. lib. 7. Instit. c. 36. q. 3. & seqq. Suar. lib. 4. de immunit. Ecclesie,
c. 33. Covar. præd. c. 3. n. 2. Fagund. de quinto Ecclesie præcepto,
lib. 3. cap. 5. Breuiterque respondeo sub distinctione: Si causa de-
cimarum sit facti, & non iuris: eo quòd non agitur, an debeatur
decima, sed an debita decima soluta sit, vel non soluta, poterit
Ecclesia, tam coram iudice Ecclesiastico, quam coram secu-
lari Magistratu debito rem suam laicum, non clericum conue-
nire; quia illa causa est mixti fori. Sic Rebuff. tract. de decimis,
q. 1. n. 3. & q. 10. n. 39. Suar. 1. de relig. tract. 2. lib. 2. de diuino
cultu, cap. 38. n. 16. sine. Fagund. de quinto Ecclesie præcepto, l. 3.
c. 5. n. 2. Covar. præd. quæst. cap. 35. n. 2. At si causa sit iuris, quia
videlicet tractatur de iure, quo decimæ debentur, de expensis,
quibus est soluenda, de loco, de quantitate, de qualitate, & simi-
libus: certum & solum coram Ecclesiastico iudice hoc ius Ec-
clesiam recuperare posse; quia solus iudex Ecclesiasticus est
iudex competens, eo quòd illa sit causa spiritualis, & tradunt
supradicti Doctores.

6 Aliquæ exceptiones adhibentur huic doctrinæ, de feudo,
de emphyteusi, de causa possessoria, quæ in supradicto tractatu
de immunitate Ecclesiasticarum personarum, & bonorum exa-
minamus. Sed ne aliquid in presenti desideretur, Dico, si
auctoritate Romani Pontificis decimæ alicui, eiusque hæredibus
& successoribus in feudum perpetuum concessæ sint, qualiter
Regibus Hispaniæ sunt concessæ decimæ, vulgo tertia: dictæ,
censo satis probabile, si causa agitata est, coram seculari
iudice tractandam esse; quia iam illa causa ob concessionem
perpetuam laicis definit esse spiritualis, & fit temporalis, &
tanquam temporalis transmittitur, & alienatur in consulto or-
dinario, & ita aliis relatis tenet Covar. præd. quæst. cap. 35.
num. 2. vers. 3. Guicci. præd. quæst. nostri regni, lib. 1. quæst. 14.
n. 4. Secus vero dicendum censo, quando non in perpetuum,
sed pro limitato tempore, vel limitatis personis feudum esset
concessum; quia tunc non videtur Ecclesia rem integre alien-
nasse, & quasi profanum fecisse: & sic intelligi potest Rebuff.
Ferdencus Senen. Azor, quos refert, & sequitur Fagund. de
Decimis lib. 3. cap. 5. num. 5. negantes coram seculari iudice
causam decimarum, quæ in feudum sunt concessæ, tractari
posse.

7 Dubium tamen non leue est, an laici, à quibus decimæ
non solutæ exiguntur, possint iudices seculares adire vt illos
H 2 defendant,

defendant, inhibeantque iudices Ecclesiasticos? Affirmat aliis relictis Couarr. *supra*, *vers. quarto*, & Gutier. *num. 5.* & probant, quia tunc non videtur tractari causa de iure, sed de facto; si quidem solum tractatur, an privilegium habeant, vel non, an prescriperint, vel non prescriperint. Sed habere privilegium, aut legitimam prescriptionem ad factum pertinet, & non ad ius. Ergo possunt iudices seculares de tali causa cognoscere, quod pluribus pragmaticis nostri regni sancitur, ut testatur supradicti Doctores, præcipue Couarr. *lib. 1. var. resol. cap. 17. num. 8. vers. nono.* Ioann. Garcia de *expensis, & meliorat. cap. 9. n. 95.* Et quidem si Ecclesia decimas à laicis petat, eo quod existimet non habere privilegium, vel prescriptionem, probabile sanè est tunc posse laicos adire tribunal seculare ad sui defensionem ob rationem dictam; quia tunc causa tractatur, non de iure, sed de facto. Verum si Ecclesia prætendat laicos obligare ad decimas soluendas, eo quod iudicet prescriptionem non esse legitimam, vel privilegium validum non esse, & laici ad sui defensionem valorem privilegij, vel legitimam prescriptionem cogunt allegare, nequaquam poterunt seculari iudicio se defendere, sed necessario tenentur iudicio Ecclesiastico stare, quia est causa iuris, & non facti, & de re spiritali, vel spiritali annexa.

8 In causa autem possessoria decimarum, tamen si plures Doctores censent, si his ageretur contra laicum, conveniendum esse coram iudice seculari, certissime tenendum est causam agendam esse coram Ecclesiastico; quia causa possessoria, etiam si nihil proprietatis mixtum habeat, Ecclesiastica est, & non temporalis, ut colligitur ex *clm. unica, de causa possess. & propriet. & clement. unica, de sequestrat. possess. & fruct.* & tradit Couarr. *pract. quest. cap. 35. n. 1. vers. verum si diligenter.*

9 Sed quid dicendum de conductore decimarum, possitne tam coram iudice laico quam Ecclesiastico conveniri, si non soluat pretium conductionis? Affirmat Fagund. *de quinto Eccl. precepto, lib. 7. c. 5. n. 11.* Moveret, quia est questio facti, non iuris. At mihi dicendum videtur necessario conductorem laicum conveniendum esse coram iudice laico, neque posse coram Ecclesiastico conveniri ob non solutum pretium conductionis; quia illa causa neque est Ecclesiastica de iure, neque de facto; si quidem non est super ius decimandi, neque super decimas soluendas ab iis, qui illas debent, sed est causa omnino profana, & secularis, scilicet implere contractum, & promissis stare de solvendo pretio, quo decimæ conductæ sunt: & ita Couarr. *pract. quest. cap. 35. n. 2. vers. quinto.* Verum si in contractu conductionis conductor se submittit iudicio Ecclesiastico, tunc potest coram illo conveniri, ut idem Couarr. & Fagund. Et est text. in *leg. 6. tit. 1. lib. 3. ordin.*

PUNCTVM XVI.

Quid sint primitiæ, & qua ratione sint debitæ,

- 1 Primitiæ quid sint, explicatur. Et qua ratione à decimis distinguantur.
- 2 Est præceptum Ecclesiasticum soluendi primitias, sed spectari debet consuetudo.

1 Primitiæ prout in præsentia accipiuntur, & secundum quod in lege antiqua latum erat præceptum de illis soluendis, iuxta *Exod. 13.* & *Dent. 26.* & *Malach. 3.* dicuntur primi fructus terræ, ita *c. 18. Num. Vniversa frugum initia; quæ gignit humus, & domino deportantur, &c.* Primitiæ distinguuntur à decimis; eo quod decima sit decima pars fructuum, primitiæ verò sint primi fructus. Et deinde, quia decimas solvimus in sustentationem ministrorum Dei, tanquam ipsorum merces, & stipendia pro ministeriis Ecclesiasticis, recognoscensque Deum esse supremum Dominum, nosque illi esse subiectos. Primitiæ verò offeruntur Deo in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, recognoscens illum ut nostrum benefactorem, & doctorem vnicuius bonorum; hæc secundario cedant in usum ministrorum.

2 Esse verò præceptum Ecclesiasticum soluendi primitias testantur Doctores, in *cap. Qui, 13. quest. 2.* & in *c. 1. de Decimis, & in glossa vers. in primitiis: & in cap. 67. reuerentiis, 16. quest. 1. & in cap. decimas, 16. q. 7.* Verum attendenda est consuetudo, non solum quoad debitum primitiarum, sed etiam quoad quantitatem, & quibus personis soluendæ sint, & quo in loco, & à quibus, ut tradit Innocent. *& alij, in c. 1. de decimis.* Syluest. *verbo decima, quest. 1. circa finem.* Suarez *tract. 2. de relig. libro primo cap. 8. num. 16. contra Andream Hispanum, tract. de decimis, quest. 8. & contra Rebuffum, tract. de decimis, quest. 1. num. 21.* qui existimant nulla consuetudine introduci posse abrogationem præcepti soluendi primitias, eo quod sit contra gratitudinem, & honorem debitum Deo. At sententia communis omnino est tenenda consuetudine, determinari posse quantitatem, & qualiter primitiarum, imò & legem illas soluendi abrogari posse, quia consuetudo vim habet contra legem Ecclesiasticam, ex qua solum primitiæ debentur; sustentatio verò ministrorum, honoratio Dei, & ostensio gratitudinis

erga ipsam aliis viis fieri potest, & de facto. Quapropter in omni fere regione hoc ius primitiarum est abolitum, ut testatur Lessius *lib. 2. cap. 39. dub. 6. num. 31.* & Azor. *tit. 1. sum. lib. 7. cap. 38. quest. 3.* qui addit, ubi huiusmodi lex extat, minime primitiæ solvuntur, nisi à clericis petantur.

PUNCTVM XVII.

De oblationibus, & qua ratione ad illas fideles teneantur.

- 1 Quid sit oblatio, & qua ratione à decimis, primitiis, & sacrificio differat.
- 2 Nullum est in iure latum præceptum de oblatione.
- 3 Nec consuetudine videtur posse introduci.
- 4 Probabilis est consuetudine introduci posse, si doctorem authoritate nitatur.
- 5 Proponitur oblatio, & sit illi satis.
- 6 Consuetudine introduci potest, ut clerici dona aliqua tribuant laicis, qui tum ad devotionem excitentur.
- 7 Nulla poena est ipso iure imposita non solventibus oblationem.

1 Oblatio generatim dicitur quicquid Deo offertur, qua ratione comprehendit primitias, decimas, & sacrificium. Omnia enim hæc Deo offeruntur: & oblatio prout ab iis distinguitur, & de qua est sermo in præsentibus denotio quadam bonorum temporalium, siue mobiliū, siue immobilium, facta Deo in eius honorem, & cultum, ad reparandam fabricam Ecclesiæ, vel alias expensas in cultu Dei exhibitas, aut in sustentationem ministrorum colligi potest ex *cap. qui oblatio, & cap. clericis, 13. quest. 3.* & tradit D. Thom. *q. 86. art. 1.* Et secundum hanc rationem medium est oblatio inter decimas, primitias & sacrificium, convenit enim cum sacrificio quatenus est oblatio facta Deo in eius honorem, & cultum; differt verò à sacrificio, quia sui mutationem non requirit: cum decimis autem, & primitiis convenit; quia tam primitiæ, quam decimæ Deo, vel Ecclesiæ offeruntur in sustentationem ministrorum: differt verò ab ipsis; quia latius patet. In præsentia autem sumimus oblationem pro donatione facta Ecclesiæ in sustentationem ministrorum, vel ad reparandam fabricam, aut alias expensas, & de hac dubitamus, qua ratione debita sit?

2 Respondeo in iure nullum latum esse præceptum offerendi; nam licet in *c. statimus, 16. quest. 1.* & *cap. præter hoc 32. & cap. omnis Christianus, de consecrat. dist. 1.* & *cap. de his, & cap. antiquos 10. q. 1.* & aliis, videatur ferri præceptum de oblationibus faciendis, intelligenda tamen sunt, quando oblationes sunt debitæ, vel ratione promissionis, aut legati, vel ratione indigentia Ecclesiæ, aut ministrorum, vel ratione consuetudinis, vel prescriptionis, ut tradit D. Thom. *quest. 86. art. 1.* & ibi Caiet. & Arag. Gab. *super can. dist. 1. & Antonio, p. 3. tit. 12. cap. 11. Abbas, & Ancharan. in Rub. de Parochiis. Angel. Syluest. & alij, in verbo oblatio. Azor. in sit. moral. lib. 7. c. 7. q. 1. & cap. 38. q. 1. Suarez, 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 5. n. 2.* Et quidem si donatio promissa sit voto, aut per simplicem promissionem acceptatam, nulli est dubium teneri promittentem adimplere promissum; similiter etiam si testamentario aut donatione legata est alicui hæreditas cum oblatione offerendi Ecclesiæ aliquam partem, nota est obligatio. Maior tamen est dubitatio, si indiget Ecclesia ad sui reparationem, vel minister ad sui sustentationem, an tunc teneantur fideles has oblationes facere: Et quidem si primitias, vel decimas solvant sufficientes ad parochi proprii, & Episcopi sustentationem, non tenentur parochiani oblationes alias facere; quia ipso iure naturæ non tenentur oblationes donationes facere, quam eas, quæ sufficientes iudicantur ad debitam ministrorum sustentationem. Quod si decimæ in beneficia simplicia, aut præstimoniam dimittuntur, aut aliis vibus applicata, cuius causa deficit congrua sustentatio Episcopo, Beneficario, aut Vicario, non tenentur ipsi supplere, sed aliunde provideri debet, ut diximus supra de Decimis. Idem similiter fundandum est quando parochiani sunt ita pauperes, ut non valeant decimas, aut oblationes facere sufficientes ad parochi sustentationem. Debet, inquam, tunc Episcopus vii remediis traditis à Concilio Trident. *sess. 21. cap. 7. & 8. de reformat. & sess. 24. de reformat.* & quando illa sufficientia non fuerint, Summum Pontificem consulere oportebit, ut tradit Suarez *supra, num. 7. & seq.*

3 Si verò de consuetudine loquamur, non videtur improbabile hæc via non posse induci obligationem soluendi oblationes: quia consuetudo hæc in suo principio debuit esse spontanea, & libera, & absque vlla oblatione, ut affirmat Suarez *tit. 1. de relig. tract. 2. lib. 5. cap. 5. numer. 2.* & Azor. *quest. 11. ex Concil. Cabillonensi, sub Carolo Magno, cap. 6. vbi sic habetur. Animarum salutem inquirere Sacerdos, non lucra terrena debet, quoniam fideles ad res suas dandas non sunt cogendi, neque circumveniendi: oblatio namque spontanea esse debet, iuxta id quod ait*

Sp.

Sp. S. 7. Voluntarie sacrificabo tibi. Ergo neque per continuationem huius consuetudinis induci potest obligatio, cum nunquam obligatio per consuetudinem inducatur, ubi abest animus se obligandi, vt nor. Caiet. in sum. verbo horum cap. 5. 2. & Sorus lib. 2. de iustit. quest. 7. art. 2. Ob quam rationem existimat idem Sorus lib. 9. quest. 6. art. 1. & Angel. verbo oblationes, num. 1. in addit. ad illum consuetudinem oblationis non obligare, vbi decimae soluntur, & tanquam probabilem eam reputat. Azor. cap. 7. quest. 11. & cap. 38. quest. 12. vbi ait probabiliter esse consuetudinem in hac parte vim legis habere, si non confiteantur oblationem studio pietatis & religionis in Deum liberaliter fieri. Vnde si confiteri liberaliter, donationem existimat non posse consuetudine fideles obligari. Innocent. in cap. Ad Apostolicam, de Simonia, & Ant. de Butrio, idem affirmate videntur, cum dicant non posse Episcopum cogere fideles, vt consuetas oblationes soluant. Ergo non tenentur, sed solum volunt compellere eos, qui volunt eas infringere, immutare, aut aliquo modo contumaciter, hoc est compellere eos qui volunt impedire fideles ne soluant. Et licet adiat Pontifex se precipere pias consuetudines obseruare, intelligitur tamen, eo modo, quo introducere sunt, ita vt haec quae introductae sunt liberè, liberè obseruentur, abique eo quod cogi possint ad earum solutionem. Quae vero ex promissione, aut alia causa obligant introductae sunt, praecipit ita obseruari. Signum ergo est ex iure co. legi non posse consuetudine liberaliter, & spontanea continuata; obligationem soluendi oblationes.

4 Verum longè communior sententia est, consuetudinem continuatam per tempus necessariam ad praescribendum obligare fideles ad illam seruandam, non solum quando incepta est liberè, & continuata ex intentione se obligandi, sed etiam si incepta sit, & continuata abique animo imponendi sibi obligationem ita Leonard. Lessius, lib. 2. cap. 39. num. 34. Suar. cap. 5. Azor. supra. Guttier. canon. q. lib. 1. c. 21. num. 140. & seq. Conarr. lib. 1. var. c. 17. n. 3. Fagund. de quinto Eccl. praecipio lib. 4. cap. 1. num. 7. Panor. in Holtien. & alij. in cap. Ad Apostolicam de Simonia. Quod caput est praecipuum fundamentum huius oblationis, cum dicat ibi Pontifex prauam exactionem fieri prohibemus, & pias consuetudines praecipimus obseruari. Ex quo text. colliguntur Doctores, praecipue Suar. & Leonard. Lessius, quando consuetudo continuata est per tempus sufficiens ad praescribendum; imponi à Pontifice praecipuum soluendi huiusmodi oblationes, siue continuata procedat ex animo se obligandi, siue procedat ex errore, quo putabant fideles obligatos esse, siue ex alio capite. Fateor tamen huiusmodi rationem non concludere, nam si de rigorosa praescriptione loquamur, non videtur posse Ecclesiam praescribere contra fideles in harum oblationum solutione; eo quod non habetur titulum ad praescribendum, & absque titulo vero, vel ficto non possint praescribi, vt supra diximus. Quod si aliquis dicat, hoc ad Apostolicam, deservit pro titulo, gratis dicit, & absque sufficienti fundamento, cum ex illo non satis clarè colligatur, consuetudines liberè introductas, & continuatas praecipit obseruari ex obligatione. Possimus namque explicare, vt Innocent. explicat, quod praecipitur obseruari eo modo quo sunt introductae, ita vt non immutentur, nec variantur. Quapropter solum propter auctoritatem Doctorum censo huiusmodi sententiam esse probabiliorē, iuxta quam est maxime aduertendum stabilita consuetudine soluendi decimas, primitias, aut oblationes non posse populam aliquid in contrarium conuincere, cum talis constitutio esset contra ius Ecclesiae aequilum; ac prouide contra libertatem Ecclesiasticam, ita Bartol. in leg. privilegia, Cod. de Sacrosanct. Eccl. Abbas, cap. abolenda, de Sepulchris.

5 Ad obitices ipsummet, cap. Abolenda, cap. sua cap. ea qua, cap. cum in Ecclesia de Simonia. In quibus textibus cauetur, ne pro benedicendis nuptiis, administrandis sacramentis, aliisque actionibus sacris oblationes requirantur, & licet aliqui arbiuentur legem longa consuetudine inualluisse, attendant, ait Pontifex, tanto grauiora esse crimina, quanto diutius infelicem animam tenentur alligatam. Vnde glossa in cap. cum in Ecclesia, verbo consuetudine, ait consuetudinem exigentem oblationes pro iis rebus reprobandas esse, neque oblationes admitti posse, nisi sponte, & ex polfacto offerantur.

Respondet glossa in cap. Ad Apostolicam, clericos pro talibus sacramentis oblationes petere, seu exigere à nolentibus dari poterit enim officio iudicis implorato facere, vt fideles cogantur seruare consuetudinem, quae ex pietate introducta est. Quapropter, vt bene ait Suar. cum D. Thom. Caiet. & alij, cap. 5. num. 1. Conarr. lib. 1. var. cap. 17. num. 3. Fagund. de oblationibus lib. 4. cap. 1. num. 8 non poterit parochus negare Sacramenta, aut alia officia eis, qui consuetas oblationes non soluant; nam illa est quaedam exactio, quae in iis iuribus cauetur. Neque obstat quod parochus, & alius quilibet Sacerdos teneatur dare Sacramenta ritè dispositis, qualis esse non videtur is, qui oblationes debitas non soluit. Nam illud principium intelligendum est, quando omnino est certum delictum & publicum, quod in praesenti sepe nunquam potest esse, cum videatur probabile fideles non tenei ex obligatione, & sub peccato oblationes spontaneas etiam longo tempore continuatas solucere. Quod ma-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars 1. 1.

xime habet verum, quando consuetudo offerendi non est à singulis personis, sed à maiore parte populi, aut ab eis, qui potentiores sunt: tunc enim etiam si vnus, vel alius omitat interdum oblationem, non videtur peccare grauius, quia neque consuetudo interruptur, neque maiori cum oblatione videtur introducta: ita Suar. supra, num. 21. Adde in supradictis capitibus prohiberi exactionem, qua oblationes exiguntur, vt pretium rerum spiritualium, & in qua proponuntur Sacramenta, quasi venalia essent; non vero illam exactionem, qua exiguntur oblationes, vt stipendium debitum parochi pro Sacramentis administratis, vel obligatione illa administrandi.

6 Deinde decimas non solum consuetudine introducti posse obligationem in laicis soluendi oblationes clericis, sed etiam in ipsis clericis obligationem soluendi laicis aliqua dona, non per modum oblationis, aut tributi, sed per modum cuiusdam liberalis donationis, qua excutitur, & adiungitur ad deuotionem, & mutua charitatem, vt de certis albis in festo Purificationis affirmat Suar. lib. 2. cap. 7. num. 20. cum Federic. Senens. cons. 155. & Greg. Lop. in leg. 1. tit. 17. part. 1. contra Syluest. verbo decima, num. 7. & Ioann. Guttier. lib. 2. q. canon cap. 2. 1. num. 156.

7 Tandem est aduertendum nullam poenam ipso iure impositam esse non soluentibus oblationes, quae debite sunt ex consuetudine, sed solum committitur arbitrio Episcopi, qui procurare debet, vt consuetudines obseruentur, iuxta cap. Ad Apostolicam, de Simonia. Negantes vero oblationes ex testamento, aut donatione debitas excommunicari debent: vt habetur cap. si quis irascitur, 13. quest. 2. in fine, & in c. qui oblationes 13. q. 2. el. 1. vbi dicitur ex Concilio Carthaginen. 4. cap. 39. Qui oblationes defunctorum, aut negat Ecclesiis, aut difficulter reddunt tanquam egentium necatores excommunicantur. & in cap. seq. ait, ex Concilio Varen. cap. 4. Qui oblationes defunctorum retinent, & Ecclesiis tradere demorantur, vt infideles ab Ecclesia sunt abiecti, & in cap. clerici, vel saeculares eadem causa, & quest. dicitur ex Concilio Agathen. cap. 4. qui oblationes parentum aut donatas, aut testamento relictas, retinere persistunt, aut id quod ipsi donauerint Ecclesiis, vel Monasteriis crediderint auferendam, sicut sancta Synodus constituit, vel vt necatores pauperum, quousque reddant, ab Ecclesiis excludantur.

PUNCTUM XVIII.

Aquibus personis oblationes recipi non possunt.

- 1 De rebus alienis oblationes recipi non possunt.
- 2 A non baptizatis, Iudaeis, haereticis, excommunicatis vitandis recipi non possunt.
- 3 Excipiuntur aliqui casus, in quibus non licet à peccatore oblationes recipere.
- 4 De qua oblatione hoc intelligatur.

1 Dico primò oblationes factas de rebus alienis nulli clericorum licet eas, neque in publico, neque in secreto recipere, quia esset particeps in furto, habetur super eis, de Raptoribus, vbi cauetur, ne vllas clericis assistat sepulture, neque oblationes eorum accipiat, qui cum Ecclesiis deprædauerint, nondum satisfecerint, & in cap. quia in omnibus de usuris, prohibetur accipi oblationes eorum, qui sunt usurarij manifesti.

2 Dico secundò, Recipi non possunt oblationes à non baptizatis, à Iudaeis, ab haereticis, ab excommunicatis excommunicatione vitanda habetur, in can. 37. Concilij Laodicenf. ait enim, non oportet à Iudaeis, vel haereticis quae mittuntur munera festiue suscipere, nec cum eis festa celebrare: vbi non tam de oblationibus, quae sunt ac missam, quam de oblationibus, quae in gratitudinem, & amicitiam fieri solent inter amicos, loqui videtur. Quapropter talis oblationis, seu muneris receptio sub peccato veniali prohiberi poterit. Si vero in missa fieret, grauis culpa interueniret ob excommunicationem solemnem cum talibus personis praecessis, quae omnino est prohibita. Idem dicendum est, si peccator esset ita publicus, vt scandalum generaret oblationem eius accipere, vt si crederetur Ecclesiam cum tali peccatore ob eius oblationem dissimulare. Qua ratione ait D. Thom. quest. 39. art. 3. & Doctores communiter, nò licere accipere oblationem à meretricie publica, ac videantur Ecclesia eius peccato fauere accipiens oblationes ex rebus, quae inhonestè sunt acquisitae. Hoc tamen intelligi debet, in peccato; nam si peccati poeniteat, poterit de bonis iuste possessis, licet inhonestè acquisitis, oblationes facere. D. quodlibet alio peccatore publico generaliter, & per se loquendo scandalum non sequitur, neque in iure prohibetur receptio talium oblationum, exceptis aliquibus casibus in particulari, quos excipit Azor. lib. 7. cap. 38. q. 17. & Suar. tract. 2. de relig. lib. 1. cap. 6. num. 9.

3 Primus est, cap. oblationes. 99. dist. vbi ait, oblationes dissidentium fratrum neque in sacario, neque in gazophylacio recipiantur; similitè dona eorum, qui pauperes opprimunt, à Sacerdotibus referenda sunt. Secundus est de hominibus, qui criminosos ex Ecclesia vitent, iuxta cap. Miror. 17. q. 4. Vbi August.

interdicit, ne à clericis accipiantur oblationes Bonifacii præfidi, & eius domus, quouſque ſatisfactionem impoſitam exhibeat. In quibus caſibus præceptum ad clericos dirigitur, ac proinde obligantur ipſi ne recipiant oblationes talium peccatorum, etiamſi condemnati, & declarati non ſunt per ſententiam, modo tamen peccatum ſit publicum, & notorium, vt rectè dicit Suar. *ſupra* n. 14. & Azor. q. 17. Secus eſt quâdo primò & per ſe facta eſt prohibicio offerendi ipſis criminolis in pœnam culpæ commiſſæ, tunc in quâ, requirit delictum eſſe per ſententiã declaratum, quia pœna ante ſententiã non eſt executioni mãdanda, & quouſque delictum tale ſit, oprime poſſunt clerici oblationes recipere. In quo caſu loquitur, *cap. de viro*, t. 29. 2. vbi inter pœnitentias impoſitas ſacrilegia hominibus, qui vaſa ſacra, & reliqua quæ diuino cultui dicata ſunt, profanauerit, vna eſt, vt vno anno, eſſi Eccleſiam Dei ingrediantur, & inter audientes adſent, nihilominus ſint abſque oblatione. Secundus caſus habetur in *cap. latorem* 33. q. 2. vbi matricidæ imponitur pœnitentia, vt ſeptem annis ab oblatione abſtineat. Tertius habetur. in *cap. eos*,

quos de conſecrat. diſt. 4. vbi qui ex induſtria rebaptizantur, prohibentur duobus annis modis omnibus oblationes offerre: in his enim tribus caſibus, vt iam dixi, requiritur ſententia.

4. Dubitari tamen poteſt circa caſus adductos in hac ſecunda concluſione, an intelligendi ſint de oblationibus factis ad altare, & in Eccleſia, vel de quacunque alia donatione, quæ Eccleſiæ, donatione, legato, aut teſtamento relinquitur, aut de oblationibus neceſſariis, ſeu obligatoriis, aut ſpontaneis. Cui dubitationi reſpondet Suar. *lib. x. cap. 6. n. 10. & 12.* cum Hugone & Turrecremata intelligi tantùm de oblatione facta in Eccleſia ad altare, per ſe, vel per Diaconum, ſiue oblatio obligatoria ſit, ſiue ſpontanea, quomòdocunque enim ſit, ſi fiat ad altare, recipi non debet. Verùm ſi extra miſſam ſint oblationes recipi poſſunt, imò & exigi, ſi debent ſint in miniſtorum ſuſtentationem, iuxta *cap. quanto de uſurâ*. Secus verò ſi ſolam ſint debent ex conſuetudine; quia conſuetudo introducta non eſt, niſi de dandis oblationibus ad altare. Vnde ſi ibi Eccleſia noliſ illas recipere, liber cenſeri debet peccator ab obligatione.

